49ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 1232 — Կ. ՊՈԼԻՍ — ՇԱԲԱԹ — 2/15 ՅՈՒԼԻՍ 1905 — 12 ՃԷՄԱԶԻԻԼ ԷՎԷԼ 1323 — 2 ԹԷՄՄՈՒԶ 1321

Journal Arménien
MANZOUME-I-EFKIAR
Grand' Rue de la S-Porte,
CONSTANTINOPLE

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ
ՈՐՈՒ Կ'ՈՒՂՂՈՒԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Գագլ Ալի Ճատտէսի, 38
Խմբագրութեան ուղղուած գրութիւններ ետ չեն տրուիր

Մանզումէի Էֆքեար

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ
ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افكار
ارمنيجه يومى وسياسى غزته در
صاحب امتيازى : اوهانس قيصريان
ادارەخانەسى بابعالى جادەسندە نومرو ۲۸

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

	Տարեկան	Վեցամսեայ
Պոլսոյ համար	80 ղշ.	50 ղշ.
Գաւառներու համար	108 »	60 »
Արտասահմանի համար	25 ֆր.	18 ֆր.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար, տողը 5 ղրուշ
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ

10 ՓԱՐԱ — ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ «ՄԱՆԶՈՒՄԷ», ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՌԱՒՕՏՈՒՆ — 10 ՓԱՐԱ

ՕՐՈՒԱՆ ՄՏԱԾՈՒՄՆԵՐ

Ճաշակը՝ Վայելչութիւնը Ո՛ւր կը Ծախուի

Երկու սեռէ բազմաթիւ մարդիկ կան մեր մէջ, որոնք իրենց գրպանը դրամ լեցուցած՝ չուկայէ չուկայ, խանութէ խանութ կը դեգերին, չարունակ վայելչութիւն՝ ճաշակ փնտռելով եւ տեղ մըն ալ չգտնելով զայն։ Նորոյթի վաճառականները, դերձակները, դերձակուհիները, կօշկակարները, վարսայարդարներն ու լուսանկարիչները պարբեբաբար կ'ընդունին այցելութիւնը այս կենցաղասէրներուն, որոնք ամէն դուռ կը զարնեն, ամէնէն համեստէն սկսեալ մինչեւ համբաւաւորներուն կը դիմեն, եւ դարձեալ վայելչութեան ճաշակի նշոյլն իսկ չի նշմարուիր իրենց վրայ։

Գանգատը սովորական յանկերգն է այս վայելչամոլներուն։ Անոնց համար ո՛չ չնորհքով դերձակ կայ, ո՛չ ալ արհեստին հմուտ կօշկակար. վարսայարդարները նահապետական եղանակով կը գործեն եւ լուսանկարիչները մարդս տգեղցնել միայն գիտեն։ Խեղճ մարդիկը այս առարկութիւններով չարունակ հայթհայթիչ կը փոխեն եւ ո՛ւր որ ալ երթան չեն կրնար գտնել իրենց փնտռածը։ Ճակատագիրը մասնաւոր քմայքով մը հեռացուցած է կարծես ճաշակը՝ ասոնցմէ, որոնք քանի՛ վայելչութիւնը հետապնդեն, քանի՛ վարպետ արհեստաւորներու դիմեն, քանի՛ մեծածախս գնումներ ընեն, նոյնքան հեռի կը փախչին իրենցմէ վայելչութիւնն ու ճաշակը։

Զարմանալի բան սակայն։ Արհեստաւորը իր ամբողջ հմտութիւնը կը թափէ, դերձակը, կօշկակարը, վարսայարդարը արհեստին ամէն կատարելագործութիւնները անխնայ կը չռայլեն այս մարդոց վրայ եւ անբացատրելի զօրութեամբ մը՝ ասոնց ամէնքը փոխանակ հաճելի ու վայելուչ ընծայելու ենթակայները, ծաղրելի ըլլալու նուրբ հով մը կ'ընծայեն անոնց։

Հագուստը կը թափի կարծես անոնց վրայէն եւ ձախութիւնը բողոքելու ձեւ մը կ'առնէ այս ճաշակէ զուրկ չեխեններուն վրայ։

Դիւցի ընտանիքը, որ խիստ սանձահարիչ եկամտաբերութեամբ մը ու վերջին աստիճան խնայողութեամբ կ'ապրի, իր պարզ կենցաղին մէջ իսկ նըրբաճաշակ փայլ մը ունի, մինչդեռ իրենք այնչափ չռայլօրէն ծախսելով համդերձ զուրկ են անոնց վայելչութենէն։ Դիւցուհին մասնաւոր հրապոյր մը կ'ընծայէ իր կանգունը երեք դահեկանի գնած կերպասին, ընտրութեան պահուն արդէն ճաշակը չի խաբեր զինք եւ երբ խնամով կարէ չրջազգեստը եւ հագուի զայն, վայելչութեան ամէն պահանջները կը մարմնացնէ իր վրան։ Իրականութեան մէջ արժէք մը չունի սակայն չրջազգեստը, պարզ, չատ պարզ բան մըն է ան, բայց ճաշակաւոր տիկնոջ մը վրայ դիւթական հմայքով մը առաջնակարգ դիրքի կը բարձրանայ, ամէնուն ուշադրութեան առարկայ դառնալու աստիճան վայելչութեամբ։

Ճոխ տիկինը ի զուր կը նախանձի, ի զուր կը փորձէ առաջնակարգ դերձակուհիին դիմելու, որչա՛փ ալ դրամ չռայլէ, ո՛րչափ ալ մեծածախս գնումներ ընէ, անկարելի է որ հաւասարի իր ճաշակի տէր դրացուհիին։

Մինակ կիներուն ու հագուստին յատուկ չէ այս խտիրը, ամէն առթիւ բացայայտ կերպով կը փայլի գոյութիւնը կամ բացակայութիւնը ճաշակին, որ մեծապէս կ'ազդէ մարդուս թէ արտաքինին եւ թէ մանաւանդ ընդհանուր արարքներուն վրայ։

Ճաշակի տէր մարդ մը արհեստի որ ճիւղին մէջ ալ որ ըլլայ, միշտ իր նախասիրութիւններուն դրոշմը կը փայլեցնէ իր ձեռագործին մէջ, որ առաջին տեսութեամբ խիստ հաճելի տպաւորութիւն կ'ընէ գնորդին վրայ։ Ճաշակի տէր մօր մը զաւակը չուտով կը զանազանուի դպրոցին մէջ իսկ, անոր հագուստները թէեւ պարզ՝ բայց միշտ անբացատրելի առաւելութիւն մը կ'ունենան միւս հասակակիցներուն հագածներէն. անոր սակառը միշտ մաքուր կ'ըլլայ որուն մէջ ճոխ ուտելիքներէ աւելի մաքուր անձեռոց, սրբիչ, պատառաքաղ՝ դգալ եւ այլ սպասներ կը գտնուին։ Ճաշակի տէր մօր զաւակը միշտ ամէնէն համակրելին կ'ըլլայ դըպրոցին մէջ, որուն գլուխը սանտրուած, եղունգները կտրուած են ամէն օր եւ երեսին վիզին ու ականջներուն վրայ աղտ, մուր կամ հող ու փոշի բնաւ չեն նշմարուիր։ Ճաշակի տէր վաճառականը միշտ ապրանքներուն չարքովը կ'զբաղի եւ այնպէս մը կը դասաւորէ զանոնք որ, ներս մտնողը կ'ստիպուի անպատճառ գնում մը ընելու։ Ճաշակի տէր գրագիրը մաքուր կը պահէ տումարները ու գրասեղանը եւ բաթրօնը կը խղճահարի սոսր դիրք մը յատկացնել բնականէն բարձր դիրքի վրայ գտնուող երիտասարդի մը։ Վերջապէս ճաշակը վայելչութիւնը առաւելութիւն մըն է որ չատ մը պարագաներու մէջ նախախնամութիւն կը դառնայ մարդուս համար։

Ամուսնական խնդիրներու մէջ մանաւանդ եթէ ոչ առաջին՝ գէթ երկրորդ տեղը կը գրաւէ ճաշակն ու վայելչութիւնը։ Երիտասարդ մը իր ծնողաց հետ աղջկտեսի կ'երթայ, երկու կողմ սրտեր փափկութեամբ կը չափեն զիրար, մինչդեռ ազգականներ ու պարագաներ ալ հեռուէն աւելի խոր զննութիւնով մը կ'զբաղէին. խօսակցութիւններ, պատուասիրութիւններ, հիւրասիրութիւններ կը յաջորդեն իրարու։ Այդպէս զոյգերը այս ժամանցներուն մէջ աւելի աւելի կ'ունենան զիրար ուսումնասիրելու. մասնաւոր ստորաբաժանումներու մէջ աչքի զարնող գեղեցկութիւն չունի աղջիկը, բայց իր ընդհանուր չարժուձեւերուն ու նիստուկացին մէջ ճաշակ մը, վայելչութիւն մը կայ որ կը գրաւէ թէ երիտասարդը եւ անոր մայրը։ Օրիորդը սուրճ ներկայացնելու, անուշ հրամցնելու, հարցումի մը պատասխանելու, ժպտելու, քալելու մասնաւոր ձեւ մը ունի, որոնք հիացում կ'ազդեն թէ՛ երիտասարդին եւ թէ անոր մօրն ու քրոջը, որոնք երբ տուն վերադառնան,

—Ալ քեզի չեմ կրնար մտիկ ընել, կ'ըսէ մայրը, աս աղջիկը առի գնաց։

—Չէ՛, մ'ըսեր սիպարիկ, կը յարէ քոյրը, ալ պէտի մը ունի որ աչխարհք կ'արժէ, հետը դուրս ելլալ անգամ մը երթալը մարդուս փառքը կ'աւելցնէ։

Երիտասարդն ալ արդէն նոյն զգացումները կը տածէ աղջկան նկատմամբ, բայց ա՛լ աւելի խօսեցնելու համար մայրն ու քոյրը,

—Աղէ՛կ, բայց գեղեցկութիւն չունի, կ'ըսէ։

—Ի՛նչ, լանքասա բա՛ն մը կ'ուզէիր որ տեղէն չելլէր, կ'առարկէ քոյրը, հագածը կը վայլեցնէ, ձեռք դպցուցածը համ հոտ կ'առնէ։

Եւ ամուսնութիւնը կը կատարուի։

Երեւակայական բան չէք կարծեր անչուշտ այս գրուածքը, քանի որ դուք ամէնքդ ալ անձնական զգացումով գիտէք թէ, ճաշակաւոր կամ վայելուչ անձ մը ո՛րչափ հաճելի կը թուի ձեզ եւ ո՛րչափ չուտ կը գրաւէ այնպիսին ձեր համակրանքը, միմիայն իր արտաքին երեւոյթով։ Ի՛նչ հարկ հեռուները երթալ, ձեր զաւակներուն վրայ փորձ մը ըրէք, անոնցմէ ո՞րը առաջ կը քաչէք, ճաշակաւո՞րը, վայելչաւո՞րը, թէ ան՝ որ թափած թափթփած ո՛չ իր անձին խնամք կը տանի ո՛չ ալ տանը եւ կամ վաճառատանը կամ խանութին մէջ վայելչութիւն ճաշակ կը մտցնէ։

Մնաց որ ձեզի հետ երկու անգամ տեսակցողը կատարելապէս կը չափէ արդէն ձեր ճաշակին քանակն ու որակը եւ մանաւանդ լիուլի կը կռահէ թէ ի՛նչ ճաշակ կը տիրէ ձեր ընտանեաց մէջ։ Վայելչասէր ու ճաշակի տէր կնոջ մը ամուսինը եթէ աղքատ ալ ըլլայ միշտ մաքուր հագուած կը ներկայանայ. տանտիրուհին եթէ չուկայի կար կարէ իսկ, գիչերը կէս ժամ կը դրհէ քունէն եւ էրկանը վերարկուն ու տափատը մաքրելով, օծիքը, թեւճակները ու չալվիկը կ'օծայէ. եւ քառասուն փարայով կամ բարեկամուհիէ մը ծրի ձեռք անցուած կերպասի կտորով մը ճաշակաւոր փողկապ մը կը կարէ անոր։

Ճաշակը, վայելչասիրութիւնը անմահ օրէ մըն է որ կ'եռեւեփի մարդուս սրտին մէջ. անիկա չի մեռնիր բնաւ ոչ աղքատութեան, ո՛չ տառապանքի եւ ո՛չ ալ ծերութեան հետեւանքով։ Մանկամարդ աղջիկը որ ճաշակ ունի, հոն հօս կ'իյնայ, պատկերազարդ հանդէսներ կը գտնայ, անոնցմով գէթ կը զարդարէ իրենց խարխուլ տնակին մերկ պատերը, գիչերները ժանեակներ կը բանի եւ պարզ բայց սիրուն ծածկոց մը կը պատրաստէ հինումին կոտրտած ու կրկին ագուցուած սեղանին համար, հողէ ծաղկամաններու մէջ ծաղիկներ կը տնկէ ու դրացիներուն հորէն ջուր մուրալով եւ կամ կէս գիչերէն առաջ աղբիւրէն ջուր կրելով կ'ոռոգէ տընկածներն ու զանոնք պատուհանին առջեւ չարած հոգեկան վայելք մը կ'զգայ անոնց բոյրէն ու թոյրէն։ Ճաշակի գոհացումը՝ վայելչութեան յագուրդը ամէն բանէ գերադաս է անոր յորդը գլտողին համար։ Հիւանդանոցի անկելանոցին, ծերանոցին մէջ պառըսպարուած խեղճերուն վրայ անգամ կը նշմարուի ճաշակի տարբերութիւնը։ Երբ հինգ վեց կամ ա՛լ աւելի ծերեր պառաւներ՝ ինկած յուսահատ ու լքուած երեւոյթ մը կը պարզեն իրենց յարկաբաժնին մէջ, հոն միշտ կը գտնուի ծեր մը կամ մամիկ մը որ գերեզմանին այս կամուրջին վրայ անգամ դեռ չկրնար հրաժարիլ վայելչասիրութենէ եւ գէթ անձը ու անկողինը մաքուր պահել ջանալով կը յագեցնէ իր ճաշակը։

Ծիչ մըն ալ ժողովրդեան անուս դասակարգը աչքի առջեւ բերէ՛ք, հոն իսկ չէ՞ք տեսներ բացայայտ դրոշմը ճաշակին ու վայելչութեան։ Պզպաղակ ծախող մը կամ օչարակավաճառ մը աչքի կը զարնէ իր հարիւրաւոր արհեստակիցներուն մէջէն։ Աս ալ միւսներուն ծախածն է որ կը ծախէ, սակայն ճաշակ ունի եւ իր ծախածներն ալ կը համեմէ անով. ծիրանապիտակ դոգնոց մը կը կապէ առջին, զաւաթները, սինիները, դգալները մասնաւոր խնամով պատրաստուած անօթի մը մէջ կը զետեղէ, այնպիսի ակնապարար դասաւորութիւնով մը որ հրապոյր կը սփռէ դիտողին. մաքրութիւն, զգուչաւորութիւն, նրբութիւն կը փայլին վաճառորդին անձին ու առարկաներուն վրայ եւ ամէն մարդ հաճոյք կ'զգայ այս ճաշակի տէր մարդէն ընելով իր գնումները։

* *

Եւ սակայն ճաշակը դրամով չի գնուիր բարեբախտաբար. եթէ այնպէս ըլլա՛ր, կեանքը արդարեւ անտանելի պիտի դառնար համեստ դասուն պատկանող վայելչասէր ու ճաշակի տէր անձանց, որոնք այս առաքինութիւններէն զրկուիլը մեռնելէ զրկուելու հաւասար կը նկատեն։ Եթէ ճաշակը դրամով գնուէր, ի՜նչե՜ր, ի՜նչե՜ր պիտի չընէին այն հարուստները որոնք թէեւ հազարաւոր ոսկիներու հետ կը խաղան եւ սակայն միլիոններով հեռու կը մնան վայելչութենէ ու ճաշակէ։ Այս զըրկուածները ամէնէն առաջ մեծկակ վճարումով մը՝ հագուիլ, քալել ու խօսիլ պիտի սորվէին ամէնէն ետքի վերապահելով ակնարկը որ վայելչութեան հիմն է արդէն։ Ի՛նչ ալ որ ընէին անօգուտ պիտի ըլլար սակայն, որովհետեւ վայելչութեան ու ճաշակի պակասը միշտ զգալի պիտի ըլլար եւ ձախաւերութիւնն ու չտեսութիւնը մէկ օրէն միւսը պիտի չկրնային անհետանալ։

Օրօրոցէն ստացուող առաքինութիւններէն են ճաշակն ու վայելչասիրութիւնը. մարդ պէտք է կանուխէն, տղայ հասակէն մեծնայ ճաշակի ու վայելչութեան աչխարհի մը մէջ։ Ընտանիքին մէջ ճաշակ սերմանելու համար անհրաժեշտ չէ անպատճառ հարուստ ըլլալ, աղքատութեան մէջ ալ կրնայ մարդ կազմել ընտանեկան բոյն մը, ուր գեղեցիկը ճաշակն ու վայելչութիւնը պարուրեն մթնոլորտը։ Շիք քոյր մը կամ մայր մը տղեկը կը մղէ ճաշակաւոր բաներ ընելու։ Աղջիկը ճաշակով կը յարդարէ իրենց անպաճոյճ սեղանը, երբ հայրը նոյնքան վայելչասէր՝ ամէնէն աննշան զանցառութիւնն իսկ չի ներէ։ Պատանին վստահ իր ընտանեաց զգալիք ուրախութեան՝ ճաշակաւոր նկարներ գծել կը սկսի դպրոցին մէջ եւ մայրը որ միշտ հսկում մը ունի գեղեցիկին, կը քաջալերէ զաւակը իր անդին զբօսանքով։

Ունեւոր ծնողաց համար մանաւանդ, ո՞րչափ անհրաժեշտ է գեղեցիկին ճաշակը արթնցնել իրենց դեռափթիթ զաւակներուն մէջ. գործնական կեանքի մէջ դրամագլխի ու հմտութեան հաւասար արժէք ունի նաեւ կիրթ ճաշակն ու վայելչասիրութիւնը։ Մեր մէջ սակայն դժբախտաբար ունեւորներէ չատ քիչեր միայն կը խորհին այս նրբութեանց վրայ եւ քանի որ իրենց բան մը չի խօսիր վայելչութիւնն ու ճաշակը, բնաւ հոգ չեն ըներ որ գէթ իրենց ապագայ սերունդը զուրկ չի մնայ անոնցմէ։

Հազուադէպ բացառութիւններ յարգելով՝ մտէք մեր նոր հարստացած ընտանիքներու սրահէն ներս. ի՛նչ պիտի գտնէք հոն, չա՛տ չա՛տ՝ խճողում մը սուղգին կարասիներու, որոնց՝ տան մէջ ներկայութեանը չի կրնար արդարացի մեկնութիւն տալ ո՛չ տանտէրը, ոչ ալ տանտիրուհին։ Ուրիչներու քով տեսած են նոյնը եւ իրենք ալ գնած են զանոնք, քանի որ դրամ ունին եւ մտած այնպէս կը պահանջէ։

Մեծարժէք նկար մը, կամ թանկագին քանդակ մը հազուադէպ է որ առնուի մեր ամենէն հարուստ կարծուած ընտանիքներուն սրահը, ոչ իսկ հասարակ ձեռարուեստները՝ կարասիի, կամ պահեստի հարստութեան համարժէք են ունեւորներու աչքին։ Անոնք դեռ չեն կրցած բաժնուիլ նախնական ճաշակի տէր մարդոց մտածումէն եւ ոսկին ու գոհարը կը նկատեն այն միակ գանձը՝ ուր ո՛չ գող մերձենայ եւ ո՛չ ցեց ապականէ։ Մինակ ունեւորները չեն սակայն, մեր համայնքը առ հասարակ զուրկ է գեղարուեստական ճաշակէ եւ նկար, արձան, քանդակ, չատ անմատչելի են դեռ հանրային ճաշակին։ Մէկէ աւելի արուեստագէտներ, նկարիչներ, արձանագործներ ունինք, որոնք չատ աննախանձելի կեանք մը կը քաչկռտեն։ Տարի չըլլար որ ո՛ եւ է հարուստի մը սրահին համար մէկ, հինգ, տասը նկարի յանձնառութիւն ստանան լեցուն գինով. ո՛չ իսկ մէկ կամ երկու նկար ապսպրող կը գտնուի, մարդիկը անօթի չմնալու համար խեղճ ու կրակ բաներ կը գծեն ու այսպէս կամ այնպէս քիչ մը բան ստանալով կը ծախեն, կամ աւելի ճիշդը կը քլեն իրենց ձեռարուեստը։ Արձանի վրայ գաղափար իսկ ունեցող չկայ. Պոլսահայ սալոններու մէջ տասը հատ չենք կրնար համրել, ուր տան մը յարգուած անդամին արձանը տիրապետէ։

Եւ այսչափ հեռու ապրելով գեղարուեստի մթնոլորտէն, դեռ կը յաւակնինք քաղաքակրթուած մարդու հովեր առնել ու կիրթ ճաշակի հետամուտ ըլլալ։

Ի՛նչ կը կարծէք, միթէ ճաշակը սունկի պէս կը բուսնի՞ մարդուս մէջ եւ պատուաստի նման արեան մէ՞ջ կը ներածուի։ Ընտանիքի մը անդամներուն, մանաւանդ դեռահասներուն ճաշակը աղնուացնելու եւ վայելչասիրութեան ոգին անոնց մէջ ծնցնելու համար, անհրաժեշտ է կարելի եղածին չափ ընտանեցնել զանոնք գեղարուեստի այլազան տեսակներուն։

Բախտին բերմունքով հարստութիւն դիզողներուն հոգւոյն ձայն կուտամ այս խօսքերը եւ երբ չտեսութեան հետեւանքով ծաղրելի դառնան ընտանեկան չրջանակներու մէջ, այն ատեն միայն կը զարմանան թէ ինչո՞ւ իրենց ոսկիները, դրամատունները, բաժնեթուղթերը, մանիֆաթուրաներն ու աֆիոնները օգնութեան չեն հասնիր եւ չեն բարձրացներ իրենց արժէքը։

Հարստութիւնը, ոսկին, վաճառականութիւնը յարգելի ու նուիրական են. ասոր հակառակը ճշմարտութեան դէմ զինուիլ է. եւ սակայն, նիւթականին հետ պէտք է միեւնոյն գիծին վրայ պահել մտաւորական հարստութիւնը, որպէս զի ոսկիին վայելքը ա՛լ աւելի զգալի դառնայ։

Ծնողներ ամէնէն առաջ իրենց զաւակներուն ճաշակը աղնուացնելու, գեղարուեստի ոգին ծնուցանելու են անոնց մէջ, անկէ ետք անդ․լաւաբար կը բարձրանան անոնք մտաւորապէս եւ ինչ արուեստի ու գործի մէջ ալ որ գտնուին ի յայտ կը բերեն ճաշակի եւ վայելչութեան նախանձելի դրոշմ մը։

Հարստութեան չափ անհրաժեշտ է նաեւ կիրթ ճաշակը։

Մանզումէի Թերթիկը

(ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ․․․ ՔԷՖՍ ՈՒԶԱԾ ԱՏԵՆ)

ՄՏՔԻ ԲԱՑ ՌԻԿ ՏՐԱՄԱԴՐՈՒԹԻՒՆՈՎ Գ ՈՒԱԾ

ԱԼՔՈԼԻՆ ԴԷՄ

(ԻՆՉՈ՞Ւ ԿԸ ԽՄԵՆ)

Նախ երկու խօսքով ըսեմ թէ, ես Թորոսեան Գրիգորս, մտադրած եմ պայքար մղել սա՛ ալքոլին դէմ, յանձնարարութեամբ Թավչանճեան էֆ․ի որ ի փոխարէն այս քրտնաջան աչխատութեանս նախապէս խոստացած է իր բոլոր խոստումները․․․ չկատարել։

Կրթնած ուրեմն Թավչանճեան էֆ․ի․․․ տոլարներուն, թէեւ մարդիկ կան, որոնք միտքերնին դրած են տարբեր բաներու կրթնիլ, կը ձեռնարկեմ հրատարակութեանը թերթիկիս, որ անչուշտ իր օգտակարութիւնը պիտի ունենայ գինեմոլներու աչխարհին մէջ, դուրս հանելով ալքոլամոլները՝ Բագոսի տաճարներէն եւ մէկ քանի տոլարներ Թավչանճեանին․․․ գրպանէն։

Դառնանք ուրեմն մեր առաքելական պաշտօնին եւ ջանանք մէկ քանի մոլորեալ ոչխարներ փարախ վերադարձնելու, իբրեւ հովիւ մեծ եւ արթուն, որ անձն դնէ ի վերայ․․․ ալքոլամոլ ոչխարաց։

Ամէն մարդ գիտէ թէ ալքոլը հեղուկ մարմին մըն է, որ կը գտնուի գինետուններու մէջ եւ կը խմուի չիշով, գաւաթով եւ տակառով, ընկերակցութեամբ ինձէ սազերու, չիֆթէ նուագարաններու եւ մէզէներու։

Այսպէս աւանդած են մեր գինեպան նախահայրերը, որոնցմէ խղճապան հարցողներ աւելցուցած են նաեւ թէ լաւ է խմել ամբողջ ջուրը․․․ Նեղոսի, քան չիշ մը օղին Եանըքըսի կամ այլոց։

Ասիկա մեծ խօսք մըն է թէեւ, բայց հիմա այդ մեծ խօսքը մեծ գինեմոլներ բարեփոխած են եւ ըսած են թէ լաւ է խմել ամբողջ ալքոլը աչխարհիս․․․ ջրախառն սակայն։

Ալքոլին վնասները թուելէ առաջ, նախ քննենք թէ ինչո՞ւ կը խմեն։ (Ներողութիւնը կը խնդրեմ հոս Ուսուցչական ընտրելագ Բ․․․ Յանձնաժողովին անդամուհիներուն եւ անդամներուն, եւ ամբողջ մարմնովս կը խոնարհիմ իրենց առջեւ, ինչպէս էրիկ մը իր կնկան, եւ խոնարհաբար կը խընդրեմ որ մեծ Վ․արդապետին օրինակին հետեւելով հաճին ներել ինծի, որ առանց կազմ. Կանոնագրին տրամադրութիւնները աչքէ անցնելու քննելու ելեր եմ աս ու ան։)

Այսպէս նախ քննենք թէ, գինեմոլութեան ընտրելիները ինչո՞ւ կը խըմեն օղին, գինին, կոնեաքը, գարեջուրը։

(Շարունակութիւնը կարդալ Դ. երես)

ԶՈՒԱՐՃԱԼԻ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՇԽԱՐՀԻ ՇՐՋԱՆԸ
ՔԱՌԱՍՈՒՆ ՓԱՐԱՅՈՎ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

Զ.

ՄԿՐՏՈՒԹԵԱՆ ՀԱՆԴԷՍ ՀԱՍԱՐԱԿԱԾԱՅԻՆ ԳՕՏԻԻՆ ՎՐԱՅ

Հետեւեալ առտուն հակառակ խեղճ Պօվօրիի ընդդիմութիւններուն ու բողոքներուն, ծովային ոստիկան զինուորի հագուստ հագած չորս նաւաստիներ չոգենաւին կամրջակին վրայ հանեցին զայն։ Օրէնք էր որ մկրտուելիք անձին աչքերը կը կապէին։ Ուստի երկրորդ նաւապետը կատարեալ քաղաքավարութեամբ եկաւ կապեց Պօվօրիի աչքերը։ Տոն Ժօզէ չէր կրցած վաչխառուին ձեռքէն կորզել անոր ունեցած մեծագումար պարտքերուն համար անպարտագիր մը։ Ուստի վաչխառուին տառապագին թախանձանքներուն բնաւ կարեւորութիւն չտուաւ եւ համակերպեցաւ նաւապետներուն անոր նկատմամբ տուած որոշումին։ Ուղեւորներուն ամէնքն ալ չոգենաւին յետսակողմը չրջանակ մը կազմած էին. նաւագախումբը զուարթ եղանակ մը հնչեցնել սկսաւ. բացի Պօվօրիէ, Լօռն չոգենաւին բոլոր ուղեւորներն ու նաւաստիները անբացատրելի հրճուանքի մը ենթարկուած էին։ Քիչ յետոյ սկըսաւ մկրտութեան արարողութիւնը, բուռն հրացանաձգութեամբ մը զոր քանիցս կրկնեցին խումբ մը նաւաստիներ։ Յետոյ հասարակածային գօտիին անուան նուիրուած խիստ աչքառու խմբեակ մը ելաւ տախտակամածին վրայ։ Նաւաստիները որ կարգաւ չարուած էին սկսան չոր լուբիայի տարափ մը տեղացնել նորեկ խմբեակին վրայ. չոգենաւին մանկլաւիկներէն մէկը կանացի զգեստ հագած թեւը տուաւ նաւաստիի մը որ հասարակածային գօտիին փոխանորդի տիտղոսը ստացած էր, եւ այսպէս երկուքը մէկէն իբրեւ այր ու կին, պերճաչուք քայլերով եկան ու կանգ առին չոգենաւին մեծ կայմին առջեւ։ Տիկինի դեր ստացող մանկլաւիկը հոն դրուած պատուոյ աթոռին վրայ նստաւ զոր անմիջապէս բոլորեցին ծառաներն ու արբանեակները։ Արարողութեան մասնակցողներուն ամէնքն ալ տարօրինակ հագուստներ հագած էին եւ երկար կեղծամ ու մօրուք կը կրէին։ Հասարակածի փոխանորդը տօթի ելնելով հմտալից բանախօսութիւն մը ըրաւ ուր յայտնեց թէ հասարակածային գօտիէն առաջին անգամ անցնող ուղեւորները կէս գլխու ցաւէ ու ռօմաթիզմէ զերծ պահելու համար անոնց գլուխները, ոտքերն ու սրունքները պիտի կտրէ։ Այս բանախօսութենէն ետք, ուղեւորներու խումբ մը որ առաջին անգամ հասարակածէն կ'անցնէր, հասարակածին փոխանորդին առջեւ խոնարհեցաւ։ Այս ուղեւորներէն իւրաքանչիւրին կ'ընկերանար երկու ոստիկան զինուոր, եւ ամէնքը մէկէն կը յառաջանային դէպի մեծ տակառ մը որ թանկագին կերպասներով ծածկուած էր։ Ուղեւորները երբ տակառին մօտենային, անոնցմէ իւրաքանչիւրը արծաթ դրամ մը կուտար իր վրայ հսկող ոստիկանին որ փոխադարձաբար նուիրական բոյս մը համբուրել տալէ ետք, չիչ մը օ դը քօլօնը կը թափէր ուղեւորներուն գլխէն վար եւ այսպէսով մկրտած կ'ըլլար զանոնք։

Արարողութեան այս առաջին մասը խիստ չուտով կատարուեցաւ, անոր համար որ նաւաստիները խիստ փութկոտութիւն կը ցուցնէին ժամ առաջ Պօվօրիի գլխուն խաղ մը խաղալու։ Ուստի երբ ուղեւորներուն ամէնքն ալ կարգաւ տակառին քովը տարուելով, մկրտութեան ենթարկուեցան, վաչխառուն վստահ ըլլալով որ ո և է անտեղութիւն մը չկայ, երբ անունը արտասանուեցաւ, անմիջապէս ինքզինքը երկու ոստիկաններու յանձնեց որ հասարակածային փոխանորդին քովը տանին։ Հանդիսականները Պօվօրիի այս ընթացքը տեսնելով,

—Հուրրա՜, գոչեցին բարձրաձայն։

Վաչխառուն իրեն հանդէպ ցոյց տըրուած այս արտակարգ խրախանցումին չկըրնալով նշանակութիւն տալ, խորաղնին ակնարկ մը ուղղեց չորս կողմ եւ մեծ զարմացումով տեսաւ որ ամբողջ ուղեւորներն ու նաւաստիները ծայրայեղ հրճուանքի մը մէջ են, իսկ Լավառէթ Միս Օրէթի քով կանգնած ճաթելու աստիճան կը խնդար։ Պօվօրիի ամէնէն աւելի զարմանք պատճառողը Սըր Մօպլեթօն էր, որ հակառակ իր սպլինութեան, ուրիշներուն նման մարելու աստիճան կը խնդար։ Վաչխառուն հասկցաւ որ իր գլխուն խաղ մը պիտի դառնայ, ուստի անմիջապէս թօթուեցաւ եւ ոստիկաններուն ձեռքէն խոյս տալու փորձ մը ըրաւ։ Այս վերջինները սակայն այնչափ զօրաւոր կերպով փարած էին բազուկներուն որ ճարտար չարժումով մը զայն բռնեցին ու տակառին տախտակներուն վրայ նստեցուցին։ Վաչխառուն սակայն հանդարտ չէր մնար ու չարունակ փախչելու ճիգեր կ'ընէր։ Ուստի ոստիկաններէն մէկը գլուխէն եւ միւսն ալ սրունքներէն բռնեց, եւ երկուքը մէկէն այսպէս ստիպեցին Պօվօրին որ անչարժ մնայ իր տեղը։ Երրորդ նաւաստի մը մէկ ձեռքը մեծ գամ մը բռնած եւ միւս ձեռքին ալ մուրճ մը վաչխառուին մօտեցաւ այնպիսի ձեւով մը որպէս թէ գամը անոր գլխուն պիտի գամէր։

Եթէ ուրիչ պարագայի մը մէջ ըլլար, Պօվօրի կատակ պիտի կարծէր ասոնց ամէնքը եւ սակայն Լօռն չոգենաւը նստելէն ի վեր, այնչափ անակնկալ խոչընդոտումներու եւ տառապագին քամահրանքներու ենթարկուած էր որ, հիմա ճշմարտապէս դատապարտեալի մը վիճակը ունէր։ Ուստի, գամն ու մուրճը գլխուն վերեւ տեսնելուն պէս, անմռունչ մահասարսուռ ձայն մը հանեց որ բոլոր ներկաները չը կրցան իրենց քրքիջը զսպել։ Պօվօրիի գամ կարծածը ներկուած հացի փոքր չխնուած էր, ինչ որ բացայայտ էր թէ ո և է վնաս չէր կրնար պատճառել։ Պօվօրի երկիւղի առաջին զգացումէն ետք, բուն իրողութիւնը հասկնալով, հիմա ալ աւելի զայրացաւ ցոյց տուած այս աստիճան երկչոտութեանը համար, եւ գիտնալով որ այս ամէն չարիքներուն հեղինակը Լավառէթ է, վրէժխնդրական դաժան ակնարկ մը սեւեռեց անոր վրայ։ Այս ակնարկը այնչափ նչանակալից էր ու բարկաճայթ որուն առջեւ ակամայ սարսուռ մը զգաց Միս Օրէթ։

Այս միջոցիս, ուրիչ նաւաստի մը՝ ձեռքը աքցան մը բռնած Պօվօրիին մօտեցաւ եւ այնպիսի ձեւ մը առաւ, որպէս թէ վաչխառուին եղունգները քաչելու պաչտօն ունենար, եւ սակայն աս ալ անվնաս գործողութեամբ մը բաւականանալով, միայն անոր կօչիկները հանեց։

Չորրորդ մը ձեռքը սղոցով Պօվօրիի վրայ յարձակեցաւ անոր վիզը սղոցելու սպառնալիքով, եւ սակայն գործիքին հակառակ կողմը վաչխառուին դպցնելով բաւականացաւ։ Պօվօրի ասոնց ամէնուն վարժուած ըլլալով, ալ հիմա անտարբեր կը մնար ամէն արարողութեան։ Մինչեւ իսկ կարեւորութիւն չտուաւ հինգերորդ նաւաստիի մը որ խեղճ վաչխառուին երեսը ներկեց ճերմակ ու սեւ։

Ոստիկանները հիմա ձգած էին այլեւս Պօվօրին որ ապաչխարանքը լրացած սեպելով ուզեց վար իջնել տակառին վրայէն։ Նաւաստիները կարծես այս վայրկեանին կը սպասէին, ուստի անմիջապէս բռնեցին տախտակներուն երկու ծայրերէն եւ վաչխառուն որ անոնց մէջտեղ կը գտնուէր, Եօմ-պլըօ՛մպ ինկաւ տակառին մէջ, որ լեցուն էր պղպեղի, աղի, լեղակի, մսի ջուրի, օղիի եւ կօչկաներկի խառնուրդ զզուելի ջուրով մը։

(Շարունակելի)

ԱՐՏԱՔԻՆ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

ՍՏԿԱՌԵԼԻ ՆԱՒԱՅԻՆ ՀԱՆԴԷՍ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԵՒ ԱՆԳԼԻՈՅ ՄԻՋԵՒ

1865էն ի վեր առաջին՝ անգամ ըլլալով բրիտանական նաւատորմիղ մը Ֆրանսա նետեց Պրէսթի նաւահանգստին մէջ։ 1865ի այցելութիւնը առաջին անգամն էր, երբ անգլիական Մեքլոր Ֆլէկ ...ի ծովածոցէն անցաւ իբրեւ բարեկամական այցելու մը։ Ուրիշ և նուագ ...պարաստիկ օրերու մէջ, երբ յարաբերութիւնները լաւ չէին Անգլիոյ և Ֆրանսայի միջեւ, Պրէսթի բայերէն ...գած էին հսկայ անգլիական մարտանաւեր ծովակալ Հոքինսի հրամանին ներքեւ, ժէ. դարուն մէջ։ Բայց հիմակ ամէն բան մոռցուած է, և անգլիական զրահաւորներուն Սպիտակ Դրօշը կը ծածանի զրահաւորներու անուոր ...ին մը վրայէն, իբրեւ բարեկամ Ֆրանսայի և իբրեւ աշխատակից անոր ...ն Եւրոպայի խաղաղութեան համար։ Եռագոյնը և Սպիտակ դրօշը քով քովի կը ծածանին Պրէսթի բերդերուն ...ի, երկու ազգերուն եղբայրակցութիւնը պանծացնելով իբրեւ մեծ և նշանակալից իրողութիւն մը բովանդակ խաղաղութեան համար և աշխարհի յառաջդիմութեան համար։ Պատկառելի է տեսարանը։ Երեսուն բրիտանական և ֆրանսական մարտանաւեր, հսկայ զրահաւորներ և յածանաւեր, քով քովի ...ցած են, իբրեւ մարմնացումը Եւրոպայի երկու ծովային մեծ ազգերուն զօրութեան և իրենց միջեւ տիրող սերմական յարաբերութեանց։ Պրէսթի նաւահանգիստը գրեթէ ամէնէն գեղեցիկն է Եւրոպայի մէջ։ Կատարելապէս ...մաքին մէջ պարփակուած, իր լայն և խորունկ ջուրերը պատսպարուած ...ն փչող ամէն հովերէն, մինչ իրեն ...րէջ կը ցցուին Պրըթայն գաւառին ...ռերը՝ բերդերով քօղարկուած, ո...նք կ'ապահովեն զինքը ամէն յար...կումի դէմ։

Այս հաւաքումը ա'յնպիսի բան մըն ..., որուն վրայ կրնան պարծիլ զայն ...րդիչները։ Անգլիոյ և Ֆրանսայի միջեւ յարաբերութեանց ներկայ ...ճակը խնդութիւն առաջ բերած է ...ոլոր Ֆրանսացիներուն, գոհունակութիւն և երախտագիտութիւն կը տեսնուի ամէն կողմ — երախտագիտութիւն բարեկամ նաւային մեծ Տէրութեան մը աջակցութեան համար, և գոհունակութիւն, որովհետեւ դաւնութեան և վէճի ամէն պատճառներ բարեբաղդաբար փարատած են։ Եւ դիտելի է որ այս հանդիսութիւնը կը կատարուի Պրըթայն գաւառին մէջ, որտեղէն կ'ելնեն Ֆրանսայի նաւատորմիղին ամենալաւ նաւազները։ Ո'չ միայն Պրէսթի, այլ բովանդակ նոյն գաւառին մէջ բրիտանական նաւատորմին այցելութիւնը չնորհաւորութեան և հրճուանքի առիթ մը եղած է։ Մօտէն և հեռուէն հազարաւորներ քաղաք թափած են։ Փողոցները խճողուած էին կիրակի պահող բազմութիւններով, երբ տակաւին չէր երեւեր հորիզոնին վրայ ծովակալ Սըր Ուիլըրմ Մէյի նաւախումբը։ Առաւօտեան ժամը 4ին (Բէ.) երկու ֆրանսական թորփիլահալածներ նաւահանգիստէն մեկնեցան նաւուղիղներով, որոնք Անգլիոյ Ատլանտեանի նաւատորմիղը Պրէսթի առջեւ պիտի բերէին։ Առաւօտուն բացերը հանդիպեցան բրիտանական նաւերուն, որոնց առջեւէն ինկան դէպ ի ծովածոցը, նեղ անցքը որ նաւահանգիստ կը մտնէ։ Կէս օրէն քիչ վերջը այցելու մարտանաւերը նըշմարուեցան մշուշին մէջէն, որ նախորդ իրիկուընէ քօղարկած էր ծովը, և մարտանաւերէն ու ցամաքէն որոտընդոստ պայթիւնները սկսան բարի գալուստ մաղթելու։

Տեսարանը հիանալի և պատկառելի էր երբ նաւատորմիղը կը յառաջանար։ Երկու կարգի վրայ բրիտանական մարտանաւերը նաւահանգստի մուտքին մօտեցան։ Երբ ամենէն նեղ մասին մէջ եկան, կարգը փոխուեցաւ, և մարտանաւերը սկսան իրարու ետեւէ երթալ, և այս չարժումը կ'ըլլար ա'յնպիսի կանոնաւորութեամբ մը որ տեսնող բոլոր նաւազներուն հիացում կը պատճառէր։ Ցետոյ, անգլիական զրահաւորները իրենց արագութիւնը իջեցնելով մօտեցան վեհապանծօրէն իրենց յատկացուած խարսխատեղիները։ Օդը մթագնած էր, բայց ո'չ ա'յն աստիճան որ տեսարանին չքեղութենէն բան մը կորսնցընէ։ Անգլիական զրահաւորներուն առջեւէն կ'երթար ծովակալ Մէյի դըրօշակիր Էտուարտ Է. մարտանաւը։ Թէեւ սովորութիւնը այսպէս է որ ծովակալին նաւը առջեւէն կ'երթար, բայց Ֆրանսացիք բարեգուշակ համարեցին այս կարգը, որովհետեւ անոնք Անգլիոյ Վեհ. Թագաւորին կը վերագրեն Անգլիոյ և Ֆրանսայի յարաբերութեանց ներկայ մտերմական հանգամանքը։ Դրօշակիր զրահաւորին ետեւէն կուգային կարգաւ Վիքթօրիըս, Մէկնիֆիսէնթ, Մէճէսթիք, Մարս, Բրինս ճօրճ, Իլլըսթրիըս, Քամբըռուէլ, Ցորիս, Ամէթիսթ և Էնխստէնս — ընդ ամէնը տասնըմէկ մարտանաւ։

Ճիշդ ժամը 1½ին, ժամանման համար որոշուած ժամը, Էտուարտ Է.էն դուրս ելաւ թնդանօթի առաջին ողջոյնը ֆրանսական բերդին ու նաւատորմին, և միւս մարտանաւերը մուխի մէջ փաթթուած յառաջացան դէպ ի ներքին նաւահանգիստը։ Դրօշակիր զըրահաւորին ողջոյնին արձագանգները հազիւ մարած էին, և ահա պատասխանեց Պրէսթի Բերդը, որուն թընդանօթներուն պատասխան տուին բըլուրներուն վրայ հաւաքուած բիւրաւոր հանդիսատեսներու խորունկ, և հագագալից կեցցէները։ Արեւը, կարծես ժպտելով այս տեսարանին վրայ, այս միջոցիս քանի մը վայրկեան ինքզինքը ցոյց տուաւ, և չքեղ զրահաւորներուն երկաթագոյն գիծը, սպիտականկրկ զգեստաւորներուն և հանդիսական մեծագոյն չոգենաւերուն հետ, յառաջ կը խաղար պարզ և արեւափառ ջուրերուն վրայ։ Բոլոր բրիտանական մարտանաւերը, բացի Մէճիսթիքէ և Բրինս ճօրճէն, ներքին նաւահանգիստը մըտան։ Այս երկուքը թումբին առջեւ մնացին և խարիսխ նետեցին արտաքին նաւահանգիստին մէջ ֆրանսական յածանաւերու առաջին և երկրորդ տորմղիկներուն միջեւ։ Երբ դրօշակիր մարտանաւը նաւահանգիստ մտաւ, ֆրանսական դրօշակիր զրահաւորը 21 թընդանօթի ողջոյն արձակեց, և երաժըշտախումբը նուագեց անգլիական քայլերգը, մինչ բոլոր ֆրանսացի նաւազները մարտանաւին վրայ բարձրացած կեցցէներ կ'աղաղակէին իրենց այցելուներուն։ Ցետոյ բրիտանական թընդանօթներուն պայթիւնին և Մարսէյյեզի ներդաշնակ չեշտերուն միջեւ մարտանաւերը խարիսխ նետեցին։ Բրիտանական նաւատորմիղը Պրէսթ էր հիմա։

Ժամը 2ին բրիտանական Ատլանտեանի նաւատորմին երկու մեծ զրահաւորներու ատմիրալները, ընկերակցութեամբ երեք հետեւորդ յածանաւերու, խարիսխ նետեցին, ամէն բան մաթէմաթիքական ճշդութեամբ կատարուած էր։ Իւրաքանչիւր անգլիական մարտանաւի քով կը կենար սեւ ու ճերմակ ներկուած Յարեկամ ֆրանսական մարտանաւ մը։

ՀԱՇՏՈՒԹԻ՞ՒՆ ԹԷ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

Տէյլի Թէլէկրաֆի Վիեննայի թղթակիցը կը հեռագրէ թէ յոյժ իրազեկ աղբիւրէ մը, որուն լիովին յայտնի են ճարոնական կառավարութեան դիտաւորութիւնները, կը վստահացնեն թէ Ճարոն յառաջիկայ հաշտութեան ժողովին մէջ չատ համեստ պահանջումներ միայն պիտի ներկայացնէ։ Ասով ճապոնական կառավարութիւնը կ'ուզէ ցոյց տալ թէ հաշտութիւն առաջ բերելու իր փափաքը բոլորովին լուրջ է։ Միւս կողմէ սակայն հրահանգ տրուած է Ճարոնի հաշտութեան լիազօրներուն անմիջապէս խզել բանակցութիւնները, եթէ իրենց ռուս պաշտօնակիցները մերժեն համաձայնիլ իրենց դնելիք սկզբունքին։ Բայց սակայն ըսել չէ թէ բանակցութիւնք երկար պիտի չտեւեն, քանի որ Ճարոնի միտքն է ա'յնպիսի հաշտութիւն մը առաջ բերել որ ապագային վէճի նիւթ չթողու Ծ. Արեւելքի մէջ։ Նոյն իսկ ճարոնական կառավարութիւնը պիտի հրաժարի պատերազմական տուգանք պահանջելէ եթէ Ռուսիա ուրիշ կողմով դրամական փոխարինութիւններ ընէ Ճարոնի։ Ամէն պարագայի մէջ գործողութիւն պիտի ըլլայ Վլատիվոստոքի դէմ, նաեւ պիտի ամբողջացուի Սաղալինի գրաւումը։

Ջինաստան նոր ծանուցագիրներ ուղղելով Բեթերսպուրկ և Թօքիօ, պահանջած է որ իրեն տեղեկութիւններ տրուին ժողովին ընթացքին վրայ, ի մասին ա'յն խնդիրներուն որոնք կը վերաբերին Ջինաստանի վեհապետական հողային իրաւունքներուն։ Ջինաստան կը յայտարարէ թէ պիտի չճանչնայ երկու Տէրութեանց պայմանագրութիւնը, եթէ նախապէս իմաց չտրուի իրեն։

*. Եօքոհամայէ հետեւեալը կը հեռագրէ Տէյլի Թէլէկրաֆի թղթակիցը. — Ամերիկեան Մինճեզօթա մեծ փոխադրանաւը, որուն մէջ կը գտնուի Պարոն Քօմուրա, հաշտութեան ճաբոնցի պատուիրակը, իր հետեւորդներով, չաբաթ օր կամաց կամաց անցաւ այս նաւահանգիստէն, Խաղաղական ճամբով Սիթըլ երթալու համար։ Ճաբոնական թնդանօթանաւ մը, պատերազմական գոյնով ներկուած, 19 թընդանօթի ողջոյն արձակեց, և փոքրիկ դրօշներ պարզեց, որոնք «Բարի ճանապարհ» կը մաղթէին։ Նաւահանգիստը գտնուած բոլոր չոգենաւերը դրօչազարդուած են, և անթիւ անհամար փոքր նաւերէն հրթիռներու ճարճատիւնը կը լսուի։ Ճարոնական ազգային երգը կը լսուի ամէն բերաններէ։ Եօքոհամայի նաւահանգստի վարչութեան մէկ չոգեմակոյկը տեղական գլխաւոր պաշտօնատարներէն լեցուած գլուխէն մինչեւ ծայրը, մետաքսեայ սեւ գլխարկներ և սպիտակ թաշկինակներ շարժելով, Մինճեզօթայի մօտեցաւ։ Իր հայրենիքին անունով խօսելու պաշտօն ունեցող ա'յն պտրտիկ և աչխոյժ մարդը (Քօմուրա) կեցած էր նաւակամուրջին վրայ, շնորհալից կերպով խոնարհելով իր հայրենակիցներուն յարգանքներուն։

Պօնզայի անդադրում ճարճատիւնները բարի գալուստ կը մաղթէին հաշտութեան նաւուն։ Բազմութիւնը ծովուն և ցամաքին վրայ մնաց մինչեւ որ Մինճեզօթա այլ եւս բիծ մը եղաւ ջուրերուն մէջ, և ծուխի թեթեւ մշուշ մը կը չողար միայն հորիզոնին վրայ։ Խումբ խումբ պատանիներ, տարօրինակ և այլանդակ տարազներով թափօր կազմած կը չրջէին փողոցները, թմբուկ և զանազան տարրական գործիքներ զարնելով։

Եւ ալ, կը յարէ Տէյլի Թէլէկրաֆի թղթակիցը, հաշտութեան լիազօրներուն համար որոշուած կառախումբին մէջ կը գտնուէի։ Մասնաւոր չէր, այլ սովորական կառախումբը, որ կը կենար ամէն կայարանի մէջ։ Թօքիոյի փողոցները խուռն բազմութեամբ խճողուած էին, իւրաքանչիւր կ'աղաղակէր Պանզա՛յ։ Պարոն Քօմուրայի հետ էին իր կինը և աղջիկը։ Ողջերթ երթալու համար հաւաքուողներուն մէջ կը գըտնուէին մարքիզ Իթօ, կոմս Քացուրա, զօրավար Եամակաթա, կոմս Մացուկաթա, կոմս Ինուէ, և Իթօ ու Իուին ծովակալները։ Վերջապէս հո'ն էին ամէն անոնք որոնց անունները կը պատուուին Ճարոնի մէջ։ Ամէնքն ալ ձեռք թօթուեցին պատուիրակին հետ, յաջողութիւն մաղթելով անոր։ Վերջին քանի մը վայրկեաններուն, արեւելեան և արեւմտեան Ճարոնի երկու նշանաւոր ըմբիշները, Հիտաչիեամա և Ումէկաթանի, երեւալով ոգեւորութիւն առաջ բերին իրենց հսկայ և ջլուտ մարմիններով։ Թօքիոյէն վերջին բառն էր Պանզայ։ Մինչեւ Եօքոհամա մէկ ժամուան ճամբան չքչատակելի եղաւ։ Գեղեցիկ դալարագուարճ դաչտագետնի մը վրայ փռուած, անձրեւային եղանակէն եռքը զովացած, Եօքոհամա ազգային դրօշներու ամպի մը վերածուած էր։ Մէն մի տանիք մարդով ծածկուած էր։ Իրենց մայրերուն թեւին մէջ փոքրիկ տղաքներ Ծագող Արեւու դրօշը կ'երերցնէին։

Այսպիսի տեսարաններ երբեք ասկէց առաջ տեսնուած չէին Ճարոնի պատմութեան մէջ։ Պարոն Քօմուրա նաւ նստելու պահուն վերջին տեսակցութիւն մը ունեցաւ Իթօ մարքիզին հետ, որ Քօմուրայի աչակերտն է, մին ծեր, պաղարիւն, միւսը երիտասարդ, աշխոյժ, կայտառ, երկուքն ալ ի ծնէ դիւանագէտ։ Ողջերթի պաշտօնական ուղերձ մը Պարոն Քօմուրա պատասխանեց միայն. — «Շնորհակալ եմ ձեզի։»

*. Իբրեւ լրտես ձերբակալուած ֆրանսացի հարիւրապետ Պուկուէն Բէյ. որ Թօքիոյի մէջ դատապարտուեցաւ 10 տարուան տաժանակիր աշխատութեան, և իր Ճարոնցի օգնականը ութը տարուան բանտարկութեան, զինուորական գաղտնիքներու պահպանման օրէնքին հակառակ վարուած ըլլալու ամբաստանութեամբ։ Դատավարութեան մասին ուրիշ մանրամասնութիւն տըրուած չէ։

*. Բեթերսպուրկի սեղանաւորական շրջանակները վերջին ծայր յուսահատ են հաշտութեան բանակցութեանց ելքին վրայ, և կը կանխատեսեն աչնանային, և, թերեւս, ձմեռնային պատերազմ մը։ Ելմտական նախարարը վերջին ատենեան հնարամտութիւն ցոյց կուտայ դրամ գտնելու իր ջանքերուն մէջ, և հիմա ծրագիր մը կ'ուսումնասիրէ պետական անտառները վարձու տալու դրութեան մը վրայ։ Ի մօտոյ մասնաւոր յանձնաժողով մը պիտի կազմուի ջնջելու համար հանգստեան աւելորդ թոշակները և զեղչելու համար ամսականները։ Ռուսական պանքային յաճախորդները հետզհետէ իրենց դրամները և աւանդները կը քաշեն և օտար պանքեր կը փոխադրեն զանոնք։

*. Զարը ընդունեց ծովային նորընտիր նախարար Պիրիլէվ ծովակալը, և յոյս յայտնեց թէ նախարարը պիտի յաջողի բոլորովին վերակազմել ամբողջ ծովային նախարարութիւնը։ Պիրիլէվ 62 տարեկան է։

*. Քօրէա Ճարոնի թեւարկութեան տակ մտած ըլլալով, Բեթերսպուրկի Քօրէայի դեսպանը ի մօտոյ կը մեկնի իր երկիրը։ Արդէն դեսպանատունը պարպուած է։

*. Նիւ Եօրքէն կը հեռագրուի թէ հաշտութեան պայմանագրութեան կընքումը Հոկտ. էն առաջ չի սպասուիր։

*. Ճարոնցիք Սաղալինը ճարոնացընելու համար Նօթօրօ հրուանդանը կոչեցին Քօնտօ հրուանդան, Շիրէթօքօ հրուանդանը՝ Եուզօ հրուանդան, Անիվա ծովածոցը՝ Հիկաչիֆօ Շիմ, Լէնինմա լեռը՝ Թուշիմա լեռ, և Բօզօզէյ ծովածոցը՝ Շիթօզէ ծովածոց։ Վերջին երեք անունները ճարոնական ընկղմեալ մարտանաւերուն անուններն են։

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՍԱԿԱՐԱՆ

Մարօքեան խնդրոյն գոհացուցիչ լուծումը ընդհանրապէս լաւ տպաւորութիւն ըրաւ բոլոր Սակարաններուն վրայ։ Հաշտութեան համար լիազօրներուն մեկնումն ալ լաւ կ'ազդէ։ Թրանսվալի ոսկեհանքերը հետզհետէ կ'արագացնեն իրենց արտադրութեան վրայ դրուած յոյսերը։ Ամէն ամիս գրեթէ լաւագոյն լուրեր կուգան Հարաւային Ափրիկէէն։ Այս պարագայէն չատ լաւ ազդուած է ոսկեդրամի հրապարակը, ինչպէս կը հեռագրեն Լոնտոնէն զատ Պերլինէն և Բարիզէն։

*. Մ. Ռուվիէի կողմէ Երեսփ. Ժողովին առջեւ պարզուած յայտարարութիւնները նոյն օրն իսկ ոգեւորեցին եւրոպական սակարանները։ Ռուսական արժեթուղթերը միայն անկանոն կերպով կը տարուբերին։ Հին թուականի փոխառութեանց կը բարձրանան, նորերը կ'իջնան։ Ռուս ճարտարարուեստական թուղթերն ալ կ'իջնան։

*. Շաբթուան ամենամեծ սեղանաւորական գործողութիւնը եղաւ ճարոնական փոխառութիւնը, որ ոգեւորեց ոչ միայն Լոնտոնի և Նիւ Եօրքի, այլ նաեւ Պերլինի սակարանները։ 1906 Ցնվ. 10ին վճարելի կտրօն մը կցուած է մէն մի արժեթուղթի։

*. Եւրոպայի և Ամերիկայի բրդեղէններու հրապարակին վրայ քանի մը չաբաթէ ի վեր անհաւասարակչռութիւն կը տիրէ։ Ամերիկա՝ ինչպէս բամբակին՝ այնպէս ալ բուրդին տէր ըլլալ կ'ուզէ, և իր պայմաններուն համեմատ կ'ուզէ շարժել բրդեղէններուն հրապարակը։ Ամէն ամիս Ամերիկայէն մարդ կ'երթայ Անգլիա մեծաքանակ գնումներ ընելու։ Այս մէկ քանի չաբաթուան մէջ Ամերիկա ինք պարտաւորիչ կ'ընէ ուզած գիները բուրդին վրայ։ Սթանտըրտի թղթակիցը խիստ աննպաստ պարագայ մը կը նկատէ Ամերիկեան ձեռներէցութեան այս նոր փորձը։ Պրատֆորտ չարաչար պիտի վնասուի, կ'ըսէ։ Ցունիսի սկիզբները Պրատֆորտ քիչ չատ զիջացաւ, բայց երկար չտեւեց, և բուրդի ագարակատէրերը իրենց չահը նկատի առնելով ամերիկեան յաճախորդներուն կը սպասեն։ Այս ընթացքը տարակոյս չկայ թէ կը վնասէ Անգլիոյ անտեսական և գործաւորական չահերուն, հետեւաբար նաեւ անուղղակի կերպով նոյն ագարակատէրերուն, բայց կ'երեւի թէ անոնք իրենց ուղղակի ներկայ չահը նկատի կ'առնեն, և կարեւորութիւն չեն տար Պրատֆորտէ գացած յորդորներուն։ Պրատֆորտի համար կենաց և մահու խնդիր է աժան բուրդը, և ա'յս պատճառաւ է որ ամերիկեան ոտնձգութիւնը մտահոգութիւն կը պատճառէ Պրատֆորտի, որ Եւրոպայի բուրդի հրապարակին տիրող ազդեցութիւնն է։ Ամերիկացիք ռուսական և ռումանական քարիւղին համար ինչ որ ըրին, նոյնը կը փորձեն ընել հիմակ ալ Պրատֆորտի բուրդին համար։ Սթանտըրտի մասնաւորագէտ թղթակիցը կը յարէ. — Անտարբերութեամբ դիտուելիք տեսարան մը չէ երբ ամբողջ Անգլիոյ բրդեղէնի ճարտարարուեստը կ'երթայ Եանքիներուն ծխափողին կը փակչի։ Եանքի կ'ըսենք կ'երթանք, բայց գործը կատակ չի վերցներ։ Ի մօտոյ ճարոնական կառավարութիւնը դարձեալ մեծաքանակ բրդեղէնի գնումներ պիտի ընէ իր մանչուրիական զօրքերուն հագուստին, վերմակին և ուրիշ պէտքերուն համար։ Ամերիկացիք վարպետութիւն կ'ընեն այսպէս Ճարոնի այդ պէտքերը հոգալու, և հիմակուընէ Պրատֆորտի գործ թողուլ չեն ուզեր։ Վերջապէս հետզհետէ զօրաւոր ձգտում մը առաջ կուգայ բուրդի գիներու բարձրանալու։ Իրաւ է որ մէկ ծիծեռնակով գարուն չի գար, ինչպէս կ'ըսէ առածը, և մեր ամերիկացի բարեկամներուն այս չահադիտական ձեռնարկը կրնայ վերջապէս կէս ճամբան մնալ, բայց խնդիր է թէ Պրատֆորտի հրապարակին նման ծանրակչիռ հրապարակի մը վրայ տեսնուած ներկայ մտահոգութիւնը կրնայ իր տնտեսական վնասները ունենալ։

*. Կաչիի հրապարակը ամուր է, և հաւանական է որ այսպէս չարունակէ։ Կոչկակարութեան արհեստին մէջ հետըզհետէ նոր գործիքներու և կամ մեքենաներու գործածութիւնը աչխատաւորներու թիւը կը պակսեցնէ, և կամ մեծ չաբաթականով աչխատող գործաւորներուն տեղ՝ գործարանատէրները կամ խանութպանները կը սկսին աժանագին կիներ և աղջիկներ գործածել նոր մեքենաներուն գլուխը։ Հետեւաբար անգործներուն թիւը այս կերպով աւելցած պիտի ըլլայ։

*. Բամբակի նոր բարձրացման վըրայ Նիւ Եօրքէ հետեւեալը կը հեռագրեն յուլիս 10 թուով. — Բամբակի հրապարակը այսօր խիստ ամուր էր և գրգռուած։ Ոմանք այս պարագան չահադիտական ձեռնածութիւններու կը վերագրեն, բայց գլխաւոր պատճառը սա' կը թուի ըլլալ թէ Ուաչինկթընի վիճակագրական դիւանին հրատարակած տեղեկութիւնները բամբակի յառաջիկայ հունձքին վրայ իրականէն աւելի կը նկատուին։ Բայց ստոյգը սա' է թէ պաչարք չատ կայ, և սպառման ներկայ չափին պահպանումը տարակուսելի կը թուի։ Մէկ չաբաթուան մէջ գիներուն բարձրացումը 100 միլիոն տոլար աւելցուց հունձքին արժէքին վրայ։

*. 20% խնայողութիւն մը պողպատի գործին մէջ. — Պիրմինկհէմէն կը ծանուցուի թէ պողպատաշինութեան համար կարեւոր նոր գիւտ մը սկսած է իր արդիւնքը ցոյց տալ Հարաւային Կալլէսի պողպատարաններուն մէջ։ Այս նոր գիւտին չնորհիւ հաչիւ եղած է որ ամէն տեսակ պողպատ արտադրելու ծախքերուն մէջ 20% խնայողութիւն մը պիտի ըլլայ։ Այս նոր գիւտով չինուած պողպատներու նմոյշները Պիրմինկհէմի մասնագէտներուն դրկուեցան, որոնք չատ նպաստաւոր կարծիք յայտնեցին, և ի մօտոյ Հարաւային Սթէֆորտչիրի պողպատարաններուն մէջ ալ պիտի գործածուի այդ նոր գիւտը։ Նոր մեթոտով պատրաստուած այս պողպատին թոնն կարելի պիտի ըլլայ 20—30 չիլին պակաս ծախել հին գնոյն վրայ։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ՊԵԹԵՐՍՊՈՒՐԿ, 13 Յուլիս. — Նիքոլա Զարը, այսօր, Ծովային գործոց նախարարութեան նոր վարիչ ծովակալ Պիրիլէվի ուղղեց Ուքազ մը, յիչելով ռուսական նաւատորմին պարտութիւնները, որոնք զայն զրկեցին ցամաքային բանակին գործը դիւրացնելու և ռուսական զէնքերը յաղթական հանդիսացնելու կարելիութենէն։ Ուքազը կը հրամայէ Պիրիլէվ դեր ծովակալին իբրեւ առաջին գործ՝ նաւատորմին մէջ վերահաստատել զինուորական ոգին ու բարեկարգութիւնը. Նաեւ հոգ տանիլ որ ռուսական նաւատորմը իր պարտքը կատարէ։ Ուքազը կը յայտարարէ թէ ծովային նախարարութեան վարիչը պէտք է իրիոյն ձեռնարկէ ապահովելու ռուսական բոլոր ջուրերուն մէջ եզերքներու պաշտպանութիւնը և յետոյ հետզհետէ վերահաստատել զինուորական նաւատորմը, եղած միջոցներուն համաձայն։ Այս հրամանագրին մէջ, որով Պիրիլէվ դեր-ծովակալ ծովային նախարարութեան վարիչ կ'անուանուի, Զարը ի վեր կը հանէ Պիրիլէվի յատկութիւնները, փորձառութիւնը և այն գործունէութիւնը զոր ցոյց տուաւ երկրորդ ու երրորդ նաւարաժիններուն կազմակերպութեանը ատեն։ Զարին հրամանագիրը կը ծանուցանէ թէ Ռուսիոյ նաւային ծրագիրը բոլորովին և հիմնովին պիտի բարենորոգուի։

ԼՈՆՏՈՆ. — Խարպինէ կը հեռագրուի թէ Զօր. Միչչէնքոյի խաղախագունդը որ կը գտնուի ռուս բանակին աջ թեւին կողմը, յանկարծ յարձակում կրեց ճարոնական յառաջապահներէ և Քաւնկուզ զօրաւոր ջոկատէ մը, և արիւնառուչտ կռուէ մը վերջ Ռուսք նոա քաչուեցան մեծ կորուստ կրելով։ Բազմաթիւ խաղախներ գերի իյնան Ճարոնցիներուն ձեռքը։ Կը կարծուի թէ Զօր. Միչչէնքօ ալ գերի ինկած է։ Մանչուրիոյ մէջ, Շամիչ գետին մօտ կռիւ մը տեղի ունեցաւ Ճարոնցիներուն և Ռուսաց միջեւ։ Ռուսք նոա քաչուեցան ծանր կորուստներով։

— Սաղալին կղզին այժմ ամբողջովին Ճարոնցիներուն ձեռքը կը գըտնուի. վասն զի Սաղալինի պահապան զօրաց հրամանատար Զօր. Լեապանով եւս գերի ինկած է։ Թօքիոյէ կը հեռագրուի թէ Ճարոնցիք ամբողջացին Նիքոլայէվսքը (Քամչաթքա), քանդեցին բոլոր բերդերը, և զօրք ցամաք հանելով գրաւեցին քաղաքը։

— Ճարոնցիք կը չարունակեն ռմբակոծել Վլատիվոստոքը։ Նետուած ռումբերը հրդեհ առաջ բերին քաղաքին այլ և այլ կողմերը։ Այնպէս կը կարծուի թէ պաչարումը երկարատեւ պիտի չըլլայ։ Սէուլէ կը հեռագրուի թէ Ճարոնցիք պաչտօնապէս ծանուցին որ Վլատիվոսթոք ծովու կողմէ պաչարուած է Յուլիս 10էն ի վեր։

ԼՈՆՏՈՆ. — Սթէնտըրտ Նիւզի Թօքիոյի թղթակիցը կը ծանուցանէ թէ ճարոնական կառավարութիւնը պաշտօնապէս ծանոյց չինական, ռուսական և ամերիկեան կառավարութեանց թէ կը մերժէ հաշտութեան ժողովին պատուիրակ ղրկելու համար Ջինաստանի ըրած առաջարկը։

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ. — Պաշտօնական շրջանակներու մէջ այնպէս կը կարծուի որ հաշտութեան նորընտիր Ա. պատուիրակ Մ. Վիդդէի լիազօր պաշտօնին տրուած է իր յարմար դատած կերպով վարելու բանակցութիւնները։ Կը կարծուի թէ բանակցութիւնները նպաստաւոր ելք պիտի ունենան։

ԲԱՐԻԶ. — Թօքիոյէն կը հեռագրեն թէ Պալթիքի ռուսական նաւատորմին Օրէլ զրահաւորը որ Ճարոնցիներուն ձեռքը ինկաւ, նորոգուած ու սպառազինուած է և անունը դրուած է Իվամի։

ՊԵԼԿՐԱՏ. — Սերպիոյ Բեդէր թագաւորին ծննդեան տարեդարձին առթիւ Գոհաբանական պաչտօն կատարուեցաւ Մայր եկեղեցիին մէջ, ի ներկայութեան օտար դեսպաններուն և բարձրաստիճան պաշտօնատարներու։ Թագաւորը ընդունեց դեսպաններուն և քաղաքային ու զինուորական պաշտօնատարներու չնորհաւորութիւնները։ Ապա հացկերոյթ տրուեցաւ հրաւիրեալներուն։ Իրիկունը հանդիսական երեկոյթ մը տեղի ունեցաւ։ Ներկայ էին դեսպանական մարմինը, նախարարները և բազմաթիւ հրաւիրեալներ։ Թագաւորը ողջունեց դեսպանական մարմինը, հետեւեալ բանախօսութեամբ. — «Այս օրուան հանդէսը մեծ հաճոյք կը պատճառէ ինծի, վասն զի իմ սեղանիս չուրջ հաւաքուած կը տեսնեմ օտար ներկայացուցիչները, և ասով կը հաստատուի թէ Սերպիոյ ու այստեղ ներկայացուած պետութեանց միջեւ յարաբերութիւնները չատ բարեկամական են։ Այս իրողութեան մէջ կը տեսնեմ հաստատ հաւաստիքը երկրիս խաղաղ զարգացման, և կրնամ հաւատալ ձեզ թէ կառավարութիւնս կարելին պիտի ընէ մինչ բարւոք յարաբերութիւններ տածելու համար օտար Տէրութեանց հետ, և յոյս ունիմ որ ձեր կողմէ ջանք պիտի չխնայէք կառավարութեանս այս բարեբեր աչխատութեան օժանդակելու համար։ Բաժակս կը պարպեմ իմ մօտ ներկայացուցիչ ունեցող Վեհապետներու և նախագահներու կենաց։» Ֆրանսական դեսպան Պ. Պընուա չնորհակալութիւն յայտնեց յանուն դեսպանական մարմնոյն, իր ըրած սիրալիր խօսքերուն համար, և ըսաւ. — «Ես ալ կը մասնակցիմ այն գոհունակութեան, զոր յայտնեցիք Սերպիոյ և օտար Տէրութեանց միջեւ գոյութիւն ունեցող սիրալիր յարաբերութեանց համար։ Ուրախ եմ հաւաստելով Ձերդ Վեհափառութեան թէ ամէն ճիգ պիտի թափենք, պահպանելու համար այս բարւոք յարաբերութիւնները։ Ձերդ Վեհափառութեան և ձեր կառավարութեան խոհեմ քաղաքականութիւնը պիտի դիւրացնէ մեր այս գործը։ Մեծ համակրութեամբ կը տեսնենք ձեր կառավարութեան ջանքերը այս երկրին խաղաղ զարգացման ու յառաջդիմութեան համար։ Այս զգացումներով կը պարպեմ բաժակս ձեր արքայական Վեհափառութեան կենաց և Սերպիոյ բարգաւաճման համար։»

ԼՈՆՏՈՆ. — Ֆրանսական նաւարաժին մը օգոստոս 7ին պիտի այցելէ Բօրթսմութ։ Ցաջորդ օրը Էտուարտ թագաւոր աչքէ պիտի անցնէ ֆրանսական նաւարաժինը։

ԲԱՐԻԶ. — Դոնճէրի մէջ փոլերայի մէկ քանի դէպքեր պատահած ըլլալով, մեծ մտահոգութիւն կը տիրէ։

ՀՌՈՄ. — Ամերիկացի միլիոնատէր մը՝ Մր. Ֆիք որոշեց Հռոմի մէջ Գեղարուեստից ամերիկեան մեծ կաճառ մը հաստատել։ Այդ առթիւ անհագին գումար մը յատկացուց և մէկուկէս միլիոն ֆր.ի կանխավճար մը ըրաւ ձեռնարկը սկսելու համար։

ՆԻՒ-ԵՈՐՔ. — Օդերու տաքութիւնը անակնկալ է՝ նմանը չտեսնուած կերպով։ Երէկ 9 հոգի մեռան տաքէն և երկու հոգի մտային խանգարում ունեցան։

ԲԱՐԻԶ. — Երեսփ. Ժողովը յառաջիկայ նստաշրջանին՝ այսինքն հոկտեմբերին յետաձգեց Գերագոյն Ատեանին կողմէ դատապարտուածներու չնորհուելիք ընդհանուր ներումին համար կատարուած վիճաբանութեանց չարունակութիւնը։ Նախարարաց Խորհուրդը, այսօր, որոշեց ալ այդ ընդհանուր ներումը։

ՀՌՈՄ. — Կ'ըսուի թէ Մարօքի գործերուն համար միջազգային Դեսպանախորհուրդը սեպտ. ի վերջերը տեղի պիտի ունենայ, ռուսաճարոնական հաշտութեան բանակցութիւններէն անմիջապէս ետքը։

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ

ՅԻՇԱՏԱԿԵԼԻ ԳՈՐԾ

Ս. Պատրիարք Հայրն ըսեր է թէ իր Պատրիարքական պաշտօնավարութեան միջոցին կատարած ամէնէն յիշատակելի գործը կ'համարի Վահան վարդապետը դարձի բերած ըլլալը։ Բիւզանդիոն

Պարտիզակցի Տ. Վահան Ծ. վրդ. Տէր-Մինասեանի՝ արբեցութեան մասին գրած մէկ յօդուածը Բիւզանդիոնի մէջ, քանի մը օրէ ի վեր խօսակցութեան նիւթ եղած է եղեր Պատրիարքարանի շրջանակներուն մէջ, ու այդ թերթին յաջորդաբար գրածներուն նայելով, գնահատումի արժանի հանդիսացեր է Կեդր. Վարչութեան անդամներուն կողմէ, որոնք վարձատրութեան արժանի համարեր են զայն խել մը յայտարարութիւններու տարափ մը տեղացնելով այդ առթիւ։

Մինակ աս չէ սակայն։ Բիւզանդիոն կ'ըսէ թէ Ս. Պատրիարք Հայրը hors concours (արտաքոյ մրցման, կամ մրցումէն վեր) նկատեր է զայն, ու նստած եղած տեղը Վահան վարդապետի յօդուածը կը գովէ ու մինչեւ անգամ ըսած է որ իր Պատրիարքական պաշտօնավարութեան միջոցին կատարած ամէնէն յիշատակելի գործը կը համարի Վահան վարդապետը դարձի բերած ըլլալը։

Կամ այն է որ Կեդր. Վարչութեան անդամները չատ բարեմիտ մարդիկ են և կամ այն է որ Բիւզանդիոն իր քովէ գրպանէն կը հանէ այդ խօսքերը։ Որովհետեւ եղածը ի՞նչ է և աբօթէօզ ընելու ի՞նչ կայ մէջտեղ։

Եթէ Վահան վարդապետ, իր խօստովանութեան համեմատ, ետ կեցեր է արբեցութենէն, եթէ զգալով իր կրած վնասները, այլ եւս բերանը չի դներ եղեր օղին կամ գինին, որո՞ւ ինչ։ Ինք իր օգտին համար դարձի եկեր է անչուչտ, մինչ հիմա եկեր աբօթէօզներ կ'արձակեն չորս կողմէ։ Վահան վարդապետին խմելէն կամ չխմելէն Հայ եկեղեցին ոչ է վնաս կամ օգուտ չի կրեր այլ եւս, և եթէ Վահան վարդապետ ինք կ'ըսէ թէ դարձի եկած է, իրեն գիտնալիք բանն է ատիկա ու այնքան անճառելի խնդիր մը չէ որ իրենց բան գործ ընեն զայն և նախագահով, Ատենադպիրով, անդամներով, քարտուղարներով պատգամներ ընելու ելնեն Բիւզանդիոնի մէջ, որուն էօզսէրութեամբ գրած է եղեր — ինչ վսեմ պարագայ — Վահան վարդապետը՝ այդ «պարզ այլ անկեղծ և գործնական յօդուածը»։

Բիւզանդիոն այնպիսի գոյն մը կուտայ, որպէս թէ Կեդր. Վարչութիւնը արբեցութեան մասին գրուած յօդուածները քննելու ելեր է։

Խնդիրը աս չէ բայց։ Եթէ ճշմարիտ է որ Ս. Պատրիարք Հայրը—Ն. Սրբազնութեան յայտարարութեան համաձայն—իր պատրիարքական պաշտօնավարութեան միջոցին կատարած ամէնէն յիշատակելի գործը կը համարի Վահան վարդապետը դարձի բերած ըլլալը, պիտի ըսենք որ Ն. Սրբազնութիւնը խիստ համեստ գտնուած է իր արժանիքներուն և պատրիարքական շրջանին մէջ կատարած յիշատակելի գործերուն թուումին մէջ, որովհետեւ Վահան վարդապետը արբեցութենէ դարձի բերած ըլլալէ աւելի յիշատակելի են անշուշտ Ն. Սրբազնութեան յաջորդաբար ըրած պատարագները մայրաքաղաքիս եկեղեցիներուն մէջ, խօսած ճառերն ու պերճիմաստ քարոզները, թաղային գործերու հանդէպ ցոյց տուած նախանձախնդրութիւնը, յաճախակի այցելութիւնները Պոլսահայ թաղային վարժարաններու և մանկապարտէզներու ու վերջապէս գրեթէ բոլոր դպրոցական հանդէսներուն նախագահութիւնը սիրայօժար և պատրաստակամ յանձն առնելը և դեռ նմանօրինակ յոգնութիւններ որոնց նմանները Թուրքիոյ Հայոց ո'չ մէկ Պատրիարք մարմնացուցած էր ցարդ իր վրայ։

Մենք չենք կարծեր սակայն որ Տ. Օրմանեան Սրբազան իբրեւ Պատրիարք, այդ յայտարարութիւնն ըրած ըլլայ իբրեւ իր ամէնէն յիշատակելի գործը, ու կը սիրենք յուսալ որ Բիւզանդիոն սխալ տեղեկութիւն մը առած ըլլայ։ Չենք սպասեր որ Տ. Օրմանեան Սրբազան պաշտօնապէս հերքէ իրեն վերագրուած այդ խօսքը, որովհետեւ յայտնի է թէ երբեք հիմ մը չկրնար ունենալ ան։

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ Հայրը այսօր Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի Գիւտ Նշխարաց տօնը ըլլալով չնորհաւորական քարոզ մը կը ղրկէ Կրօն. Ժողովոյ Ատենապետ Տ. Գրիգորիս արք. Ցովհաննէսեանի, Թաղ. Ժողովոյ անդամ Գրիգոր էֆ. Խաչեանի և Գրիգոր էֆ. Պարակէօզեանի, Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան անդամ Գրիգոր էֆ. Եփրեմեանի, Գրիգոր էֆ. Կիւմիւշկէրտանի և Գրիգոր Խան Շամտանճեանի, անոնց տօնախմբութեան առթիւ։

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ Հօր՝ հինգշաբթի օր Խասգիւղ վարժարանը գացած միջոցին, Թաղ. Խորհրդոյ Ատենապետ Ռոպէր էֆ. Եազըճեան գնահատելով աշակերտուհիի մը Թուրքերէն լեզուի մէջ ունեցած յաջողութիւնը, խոստացած է նուէր մը տալ անոր։

ՊՐՈՒՍԱՅԻ առաջնորդ Տ. Արշարունի Սրբազան մօտերս մայրաքաղաքս գալու կը պատրաստուի ամառնային եղանակը կրկին Պոսֆորի ափունքները անցընելու համար։

ԴԱՏԱՍՏԱՆԱԿԱՆ Խորհուրդը երէկ Նիստ չգումարեց Պատր. Փոխանորդին բացակայութեանը պատճառաւ։

ՍԱՄՍՈՆԻ Տ. Եղիշէ Աւագ քհ. Ամատունի, որ օդափոխութեան համար մայրաքաղաքս կը գտնուի, վաղը հրաւիրուած է Ս. Պատարագ մատուցանելու Սկիւտարի Ս. Կարապետ Եկեղեցին։

ԽԱՍԳԻՒՂԻ եկեղեցիին Դպրաց Դասուն համար նոր դպրապետ մը ընտրուած է, որուն հաստատութեան պարբերաքական կոնդակը վաղը պիտի կարդացուի նոյն եկեղեցւոյն մէջ։

ՀԱՅ-ԲՈՒԼՂԱՐԱԿԱՆՆԵՐԷՆ.— Բրօֆ. Ց. Հ. Ճէճիզեանի եղբօրորդի Պատ. Ք. Ս. Ճէճիզեան, որ 1½ տարիէ ի վեր ծունկի անողոք հիւանդութեամբ մը կը տառապէր, բժշկական խորհրդակցութենէ մը վերջ, Գչ. օր մայրաքաղաքիս պուլկարական հիւանդանոցին մէջ ենթարկուեցաւ վիրաբուժական գործողութեան մը։ Գործողութիւնը յաջողապէս կատարած է նոյն հիւանդանոցի վիրաբուժապետ Տօքթ. Նազըլեան էֆ., և կարուած է հիւանդին ալ ազդրը։

ԱԶԴ.— Ղալաթիոյ Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ Խնամակալութիւնը կը ծանուցանէ թէ, յառաջիկայ կիրակի (3 յուլիս 905) Ս. Եկեղեցւոյս տօնախմբութեան առթիւ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը հանդերձեալ է հանդիսաւոր Ս. Պատարագ մատուցանել և իր հոգեշունչ և պերճախօս քարոզութեամբ հոգեւորապէս միխիթարել բարեպաշտ ուխտաւորները։

Սկզբնաւորութիւն ժամերգութեանց ժամը 11 ու կէսին, Ս. պատարագի 2։

Ատենադպիր — Ատենապետ
Ց. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ — ՑԱԿՈԲ ԼՈՍԱԿԱՆ

ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ
ՄԱՅՐ-ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ ՄԱՏԱԿԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ

Թաղ. Խորհուրդս երբ Թաղեցիներու քուէով 1901 ապրիլ 27ին պաշտօնի կոչուեցաւ, առաջին գործ ըրաւ եկեղեցւոյ մատակարարութեան վիճակը քննել, ուրկէ անտուեցաւ թէ 260.000 դրշ. պարտք ունի եկեղեցւոյ սնտուկը, 490 ոսկին տոկոսաւոր և 65000 դրուշ պահանջ։ Հետեւաբար Թաղային մատակարարութեան նկատողութեանը պատրաստեց նախ չուրջ տարեկան 2000 ոսկւոյ և գործի սկսաւ։ Տնտեսագիտօրէն վարուելու համար Թաղ. Խորհուրդը ստիպուած էր ինչ ինչ ծախքեր իբր աւելորդ յապաւել, ինչ ինչ հասոյթներ արդիւնաւորելու համար նորանոր միջոցներ ձեռք առնել։ Սակայն պէտք չէ ուրանալ որ եկեղեցւոյ ինչ ինչ գլխաւոր հասութից աղբիւրները եթէ չցամքեցան բոլորովին, գէթ նուաղեցան. 48 կտորէ բաղկացեալ կալուածոց հասոյթները որ 10—12 տարի առաջ ամսական 7000—7500 դրշ. կ'արտադրէին, այսօր 6000ի իջած են. այսպէս ըմբռնել պէտք է նաև միւս հասոյթները։ Թաղ. Խորհուրդը իր քառամեայ պաշտօնավարութեան մէջ 130,000 դրշ. կալուածական տրոց ի հաշիւ, որ պարտուց մեծագոյն մասը կը կազմէր, 40,000 դրշ. պարտք վճարեց մեծ մասը քուբօնով, և 18000 դրշ. չահ գոյացուց, որով 4 տարուան տուրքերը վճարելէ ետքը 100,000 դրշ. պարտք ունի այսօր սնտուկը կալուածական տուրքէ։ Նոյնպէս տոկոսաւոր պարտքէն 150 ոսկի հատոյց, այնպէս որ 340 ոսկի տոկոսաւոր պարտք ունի այսօր %ին 6 տոկոսով։ Հոգելոյս Պէզճեան Ամիրայի և այլ կտակներէ 70,000 դրշ. պարտք գտաւ, որմէ 13500 դրշ.ը Գարթալի դպրոցի պահանջը համաձայնութեամբ նոյն Թաղ. Խորհրդոյ և հաստատութեամբ Ազգ. Պատրիարքարանի կէս առ կէս զեղչեց, և մնացորդ պարտքը 6150 դրշ. մէկ տարիէ ի վեր կը հատուցանէ ամսական գումարի մը վճարմամբ։ Եւ այս կարգադրութիւնն եղաւ համաձայն կեդր. Վարչութեան Խառն Ժողովոյ այն որոշման, որ 7 տարի առաջ Նկատողութեան առնելով Մայր Եկեղեցւոյ կտակներէ գոյացած և հետզհետէ բարդուած մեծագումար պարտքը, նոր սակեր հաստատեց % 4ի համեմատութեամբ և սնօրինեց զեղչեալ կտակաբաժինները 98է ի վեր ամսէ ամիս կանոնաւորապէս վճարել. իսկ կտակներէ գոյացած հին պարտքերու վճարումը վերապահել յառաջիկային, պայմանաւ որ երբ եկեղեցւոյ նիւթական միջոցները ների, կտակընկալ հաստատութեանց հետ իրաւախոհութեամբ վերճարուին այդ հին պարտքերը։ Այս հիման վրայ կարգադրուեցաւ Գարթալի, ինչպէս նաև ուրիշ կտակընկալ հաստատութեանց պահանջները։ Այս սնօրինութեամբ եկեղեցւոյ սնտուկը 7 տարիէ ի վեր ըստ սահմանեալ կարգադրութեան, կանոնաւորապէս կը վճարէ յատկացեալ կտակաբաժինները։

Թաղ. Խորհուրդը ուշադրութեան առաւ նաև եկեղեցւոյ գանձատան վիճակը և փութաց քննել և աչքէ անցընել գոյքերու, արծաթեղէններու, անօթներու և սպասներու գոյութիւնը համաձայն այն տոմարին որ տարիներէ հետէ պատրաստուած է, և յետ քննութեան, նոր տոմար մը հաստատեց գոյութիւնը և վաւերացուց լուսարարապետին և Թաղ. Խորհրդոյ դիւանի ստորագրութեամբ։ Պէտք է խոստովանիլ թէ Թաղ. Խորհուրդն անտես չըրաւ և ոչ ծախք մեծ կամ փոքր, ինչ ինչ գոյքեր նորոգելով եկեղեցւոյ բարեզարդութեան և վայելչութեան ու անօթից նորոգութեան համար, ինչ ինչ բաներ ի նորոյ աւելցնելով և ինչ ինչ գոյքեր գնելով։

Թաղային մատակարարութիւնը որոյ բովանդակ հաշիւները տարուէ տարի մատուցուած են Ազգ. Վարչութեան Տնտեսական Խորհրդոյ քննութեան եւ վաւերացման, 170,000 դրշ. պարտք ունի այսօր, որուն 100,000ը կալ. տուրք, 35,000ը տոկոսաւոր և մնացեալը կտակներու կը վերաբերին. իսկ եկեղեցւոյ և դպրոցի պաշտօնէութեան պարտք բնաւ չունի։

Թաղ. Խորհուրդն իր պաշտօնավարութեան սկիզբէն անձկութեան և մտատանջութեան մատնուած էր, Մայր Եկեղեցւոյ նորոգութեան անհրաժեշտ պէտքին համար, որ կը սպառնար հետզհետէ անշքանալ, և զանազան ձեռնարկներէ ետք, որոնք անյաջող ելան, դիմեց Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր մինչեւ որ Աստուած յարոյց բարեպաշտիկ բարերար մը, Մանուկ էֆ. Սըմբատեանը որ յանձն առաւ նորոգել Մայր Տաճարը իր անձնական արդիւնքէն։ Նորոգութիւնը սկսաւ 1902 ասրւոյ սեպտ. ամսուն մէջ և աւարտեցաւ դեկտ.ի վերջերը այնքան մեծաշուք։

Կը յիշէք անշուշտ որ Լուսաւորչեան վարժարանի մէկ մասը 1894ի երկրաշարժէն քայքայուած էր։ Նոյն առթիւ Թաղ. Խորհրդոյ նախաձեռնութեամբ դիմում եղած էր Պարակէօզեան Ազնուաշուք Գրիգոր էֆէնտիի, խնդրելու համար Նորին Ազնուութենէն որ վարժարանին քայքայեալ մասը նորոգելու չնորհն ընէ։ Իբր սան Գումգաբուի Պարակէօզեան Գրիգոր էֆ. սիրայօժար յանձն առաւ և ոչ միայն քայքայեալ մասը, այլ վարժարանն ամբողջ վերաշինեց 850 ոսկի ծախսելով։

Արդի Թաղ. Խորհուրդը այս գործին իբր բարոյական վարձատրութիւն այս տարի յիշատակարան մը կանգնեց դպրոցին վրան ճակատը, յիշատակելով վարժարանին նորոգութիւնը և Պարակէօզեանի այս ազնիւ գործը։ Բարոյական այս տրիտուրը գեղեցիկ առիթ մը եղաւ Պարակէօզեան էֆէնտիէ 30 ոսկինոց նուէր մըն ալ ստանալու, որով մանկապարտէզի գրասեղանները չինուեցան։

Գանք դպրոցներուն։ Երբ Թաղ. Խորհուրդը պաշտօն ստանձնեց, վարժարաններու թոշակից գումարն էր տարեկան 26,000 դրշ. իսկ այսօր այդ թիւը բարձրացած է 30,500 դրշ.ի։ Նրկսեռ աշակերտաց թիւն էր 550, իսկ այժմ 650։ Դպրոցի պաշտօնէութեան կը վճարուէր տարեկան 66,000 դրշ., իսկ այժմ կը վճարուի 74,000 դրշ. որ կ'երեւի թէ աշակերտաց թիւը աւելցած, թոշակաց գումարը բարձրացած և պաշտօնէութեան ծախքը ստուարացած է այժմ, ի բաց առեալ վարժարանի զանազան պիտոյից, կարասեաց նորոգութեան, վառելափայտի համար ծախսուած գումարները։ Մեր վարժարաններուն մէջ կ'աւանդուին ինչ որ պիտանի է Հայ տղուն և աղջկան և Օսմ. Երկրին ու Ազգին կարեւոր ուսումները և լեզուները, և ի մասնաւորի այժմ տրուած է հայերէն, տաճկերէն և ֆրանսերէն լեզուներու, և Կազմական Կանոնագրէ դուրս անգլիերէն լեզուի, ընտրելագոյն ուսուցիչներով, խորհելով որ լեզուները յոյժ կարեւոր են և մինչեւ իսկ անհրաժեշտ Հայ պատանւոյն ընկերական դիրքի մէջ և առեւտուրի ասպարէզի մէջ զարգանալու համար։

Մեր վարժարանները 4 տարիներու մէջ 100 շրջանաւարտ ընծայած են ազգին, յորոց ոմանք պետական վարժարաններու, այլք ազգային բարձրագոյն վարժարաններու և ուրիշներ ուսուցչական ասպարէզներու մէջ մտած են։ Այս տարի ալ կ'ընծայէ 12 մանչ շրջանաւարտներ։

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ
ՄԱՅՐ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Երէկ Գում-գաբուի Մայր վարժարանաց տարեկան հանդէսը տեղի ունեցաւ վարժարանին պարտէզին մէջ, որ այս առթիւ լեցուած էր երկսեռ հանդիսականներու խուռն բազմութեամբ մը։ Կը նախագահէր Ս. Պատրիարք Հայրը իր շուրջը ունենալով Տ. Մեսրոպ արք. Սուքիասեան, Տ. Վահան Մ. վրդ. Յակոբեան, Տ. Եղիա վրդ. Սաչեան, Տ. Ոսկի, Տ. Եղիշէ Ա. քհ. Ամատունի և Մայր եկեղեցւոյ բոլոր քահանաները, Ուսումն. Խորհրդոյ կողմէ Ստեփան էֆ. Կուրտիկեան, Տօքթ. Ինճէեան, Թաղ. Խորհուրդը և ուրիշ անձնաւորութիւններ։ Հանդիսավայրը զարդարուած էր Օսմ. Թուղրայով, դրօշներով և պատկերներով։ Հանդէսը սկսաւ Համիտիէ քայլերգով, զոր ներկաները ունկնդրեցին յոտնկայս։ Յետոյ մանկապարտէզի փոքրիկները սկսան իրենց պարերուն, մարմնամարզերուն և արտասանութիւններուն, որոնք բաւական զուարթութիւն սփռեցին հանդիսականներուն վրայ։ Վարժարանին այս տարուան շրջանաւարտներէն մէկը Թուրքերէն ուղերձով բարեմաղթութիւններ ըրաւ Վեհ. Կայսեր համար։ Դաշնակի վրայ կտորներ նուագուեցան և արտասանութիւններ կատարուեցան։

Վարժարանի տնօրէն Հայկ էֆ. Խոճասարեանի և ուսուցիչներուն կողմէ աշակերտներուն վկայակաները կարդացուելէ ետք, Թաղ. Խորհրդոյ Ատենապետ Մկրտիչ էֆ. Մելիքեան կարդաց տեղեկագիրը, իրենց քառամեայ պաշտօնավարութեան, որուն չահեկան մասերը կը հրատարակենք վերը։

Տեղեկագրէն վերջ դարձեալ շարունակուեցան արտասանութիւններ, տրամախօսութիւններ և նուագ խմբերգներ, առաջնորդութեամբ երաժշտապետ Գրիգոր էֆ. Մէհտերեանի։ Դաշնակը միշտ կը հնչէր բոլոր խմբերգներուն և մրցնարարին ատեն ալ, որ կտորներ կը նուագուէին դաշնակահար Ալեքսիս էֆ. Խորասանճեանի կողմէ։

Հանդէսը փակեց Ս. Պատրիարք Հայրը զուարթ խրատականով մը յորդորելով ուսանողները որ բարի քաղաքացիներ և ազգին օգտակար անհատներ ըլլան և յետոյ խօսքը ուղղելով ծնողներուն, ինչպէս անցեալ տարիներ, այս տարի ալ կրկնեց և խրատեց ծնողները որ չհրապուրուին օտար վարժարաններու արտաքին փայլէն ու շուքէն, ուր տոհմային դաստիարակութեան պակասը միշտ զգալի է։ Մեր զաւակները մեր վարժարաններուն մէջ միայն կրնան տոհմիկ դաստիարակութիւն մը և օսմանցիի կրթութիւն մը ստանալ, ըսաւ Ն. Սրբազնութիւն, աւելցնելով որ չատ մը լեզուներ գիտնալով մարդ գիտնական չըլլար և մեզի պէտք ըլլալիքը ոչ այնչափ եւրոպական լեզուներն են, այլ մեզի էականն ու կարեւորն է մեր մայրենի լեզուն ու պետական լեզուն, թուրքերէնը, որ նոյնչափ մը կարեւոր է մեր զաւակներուն կեանքի ասպարէզին մէջ յառաջանալու համար։

Ս. Պատրիարք Հայր իր գոհունակութիւնը յայտնեց յետոյ վարժարանին տուած արդիւնքին վրայ և ըսաւ թէ Թաղ. Խորհուրդ, տեսչութիւն և ուսուցչութիւն կը ջանան վարժարանը օրըստօրէական յառաջդիմական շաւղի մը մէջ դնել, բայց ասիկա ալ գլուխ հանելու համար պէտք ունին ծնողքներու նիւթական օժանդակութեանը։ Այսինքն դուք, ծնողքներդ, ըսաւ Ն. Սրբազնութիւն, նախ տղոց կը հագուեցնէք, կը կերցնէք ու կը զուարճացնէք ձեր զաւակները և այս ամէնէն վերջն է որ մտքերնիդ կ'իյնայ և կը բարեհաճիք մտաւորականն ալ հոգալ, մինչ ջանալով որ նուազ վճարումով ըլլայ սակայն։

Ս. Պատրիարք Հայրը փակեց հանդէսը բարեմաղթութիւններ ընելով Վեհ. Կայսեր կենաց համար։

ՁԵՌԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՔԱՐՏԷՍ

Դէպ ի Արմաշ ուղեւորութեանս միջոցին մօտակայ Պարտիզակ գիւղը գացի, ուր այցելեցի Ամերիկեան վարժարանը և Ազգ. վարժարանը, որոնց մէջ ուշադրութիւնս գրաւեցին քանի մը ձեռարուեստ աշխարհացոյցներ, կտաւի վրայ գծուած, իւրաքանչիւրը 3 արշըն լայնութեամբ։ Արդարեւ առաջին անգամ ըլլալով այս տեսակ քարտէս մը տեսայ, որովհետեւ աշխարհացոյցէն զատ նկարչութեան արուեստն ալ կը պատկերացնէ իր վրայ, մանաւանդ ծովը որ իրական ծովի մը տպաւորութիւնը կը թողու։ Ինչպէս ստորագրութենէն յայտնի կ'երեւի, առանց գծած է Պ. Վարդան Գ. Բրուտեան Երզնկացի պատանի մը։ Այս առթիւ կը չնորհաւորենք պարոնը իր այսքան գեղեցիկ ձեռարուեստին համար։ Դժբաղդաբար զինքը մօտէն ճանչնալով Մանզումէի միջոցաւ ուզեցի յայտնել խնդիրք մը որմէ տարակոյս չունիմ թէ ընթերցողներէն չատեր պիտի օգտուին, մանաւանդ դպրոցականները։ Պիտի խնդրէինք այդ արուեստի տաղանդը փայլեցնող պարոնէն որ հաճէր կարճ յօդուածով մը բացատրել կտաւի վրայ աշխարհացոյց գծելու կերպը, քանի որ չատերուն անծանօթ է այս տեսակ բան մը։

ՌՈՒԲԷՆ ՆԱՏԱՐԵԱՆ

ՏԻՊԱՐ (!) ԹԱՂԱԿԱՆՆԵՐ
ԵՒ ԱԶԱԼՈՒՐՁ (!) ՏՆՕՐԷՆ ՄԸ

Պաֆրայի նորընտիր Թաղ. Խորհուրդին առաջին նիւթը եղաւ տեղւոյս Թորգոմեան վարժարանի սան տարեկան աշակերտի մը պատժուելին իր հօրը հաչուոյն։ Տնօրէն դասատուն 1905 Ապրիլ 26ին երեքչաբթի օր իրիկուան ժամը 8ին միջոցները արձակուրդի 2 ժամ մնացած աշակերտները առած և զուարճութեան համար դաշտ տարած էր օգիի մեղեցու շրջանը ժողվել տալու համար։ Աշակերտները անհովիւ հօտի մը պէս անտառները թափուած իբր պատիւ իրենց դասատուներուն հագուստներնին՝ ձեռքերնին՝ երեսնին պատռելով փշալից անտառներէ օգիի մեղեցուի շրջանը կը ժողվեն։ Աշակերտներուն մէկ մասն ալ միւսներէն քիչ հեռու կը զբօսնուն վազելով և ցատկելով։ Այս զբօսանքի միջոցին աշակերտ մը անեղէ մը վար իյնալով աջ ոտքը կը կոտրի ու հոն կիսամեռ վիճակի մէջ կ'իյնայ կը մնայ։ Տնօրէնը առանց աշակերտի թուոյն պակասն նշմարելու (իր հօտին քանակութիւնը չի գիտցող հովիւի մը պէս) կը հաւաքէ իր մնացեալ աշակերտները ու դպրոց տանելով կ'արձակէ զանոնք։ Իսկ այն կիսամեռ վիճակի մատնուող խեղճ աշակերտին քովը գտնուող երկու ընկերները թէչէսեւ անկարող, չուարելով առանձնակի անտառը ձգել իրենց թշուառ ընկերը, դժուարութեամբ իրենց ուսը առնելով կը տանին դպրոցին առաջեւ, ուր այլեւս ճարերնին կը հատնի և հոն թողլով զայն լուր կը տանին տղուն հօրը թէ «տղադ դաշտը ոտքը կոտրելով կիսամեռ վիճակի մատնուած է, մենք հազիւ կրցանք մինչեւ դպրոցին առաջքը բերել, գնա ու խնամէ»։ Խեղճ հայրը այս լուրէն յանկարծակիի եկած կը վազէ տղուն քով ու հոն տեղեկանալով խնդրոյն, տնօրէն դասատուին դէմ կը զայրանայ ըսելով թէ միթէ Ապրիլ ամսոյն մէջ զուարճութեան համար դաշտ կ'երթուի՞ տղոցմով։ Ու վերջապէս առնելով իր զաւակը զայն բժիշկներու միջոցաւ կը դարմանէ 28 օրուան մէջ չատ մը դրամներ ծախսելով։ Տղան կը բժշկուի ու նորէն դպրոց կ'երթայ իր դասերը չարունակելու։ Ու ահա մեր տնօրէնը աշակերտը դպրոցէն կը վռնտէ ըսելով «միթէ դուն ինծի դէմ անբարոյական խօսքեր ընող մարդուն զաւակը չե՞ս. կամ դուն դպրոց չի պիտի գաս կամ ես»։ Վերջապէս խնդիրը կը յանձնուի նորընտիր Թաղ. Խորհուրդին որ կ'որոշէ դպրոց չընդունիլ աշակերտը իր հօրը վարմունքին համար, և խեղճ հայրը կ'ստիպուի զաւակը բողոքականաց դպրոցը դրկել, ուր այժմ կը չարունակէ իր ուսումնը։

Պաֆրա — ԿԱՐԱՊԵՏ ԻՆՃԷԵԱՆ

ԲՈՂՈՔԱԿԱՆ ԹԵՄ

Վաղը պիտի քարոզեն.—

Բերայի մէջ ժամը 1.30ին Բրօֆ. Ց. Հ. Ճէճիզեան։

Կէտիկ-Փաշայի Ամերիկեան վարժարանին մէջ ժամը 2.30ին Վեր. Ս. Վ. Պեհրիկեան։

Սկիւտարի մէջ ժամը 2.30ին Վեր. Ս. Պ. Շմաւոնեան։

Պայալ-Համամի մէջ ժամը 3ին Վեր. Ց. Գ. Գրիգորեան։

Խասգիւղի մէջ ժամը 7ին Պատ. Ս. Ց. Զորիկեան։

ՄԱՆԶՈՒՄԷԻ
ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆՑ ԲԱԺԻՆԸ

ԿՆՈՒՆՔ

Կիրակի, յունիս 26, Սկիւտարի Ս. Խաչ եկեղեցւոյ մէջ բարեկամաց ներկայութեան տեղի ունեցաւ Մարտիրոս էֆ. Ճիւաէջեանի որդւոյն՝ Յակոբիկ-Հրանտի մկրտութիւնը կնքահայրութեամբ Տեար Ոստանիկ Տ. Թէրզիպաշեանի, ձեռամբ Տ. Գարեգին քահանայի։

×

Եչ. Յունիս 30, Բերայի Ս. Լուսաւորիչ Եկեղեցւոյ մէջ կատարուեցաւ Մկրտութիւնը Գէորգ էֆ. Քարիպեանի դստեր, Վարդանուշի, կնքահայրութեամբ Մ. Յակոբ Գարամանեանի և ձեռամբ Տ. Խորէն քհն. Յարութիւնեանի։

ՊՍԱԿՆԵՐ

Յառաջիկայ Բչ. օր տեղի պիտի ունենայ Յովսէփ էֆ. Փափազեանի Պսակադրութիւնը Օր. Մարիամ Բարսեղեանի հետ, փեսին բնակարանին մէջ, Բերա, Զիպա փողոց։

×

Յառաջիկայ Բչ. Յուլիս 4, Բերայի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցիին մէջ տեղի պիտի ունենայ փաստաբան Մովսէս էֆ. Տիւնեանի պսակադրութիւնը Օր. Շամիրամ Զայլաքեանի հետ։ Շնորհաւորութիւնք պիտի ընդունուին Բերա, Քալեոնճու Քուլլուք, Մարկարիթ փողոց, Թիւ 20, Մարտիկեան բնակարանը։

ՆՇԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

ՕՐ. ԲԵՐՐԻՆԷ ԹԱԳԻՈՐԵԱՆ
ՏԻԱՐ ԱԼԻՔՍԱՆ ԹԵՐՋԵԱՆ
ԽՕՍՏԱՑԵԱԼՔ

ՉԻՖԹԼԻԿԻ ՊԱՐՏԷԶԸ
Սկիւտար Պաղլար Պաշի

Սկիւտարի զբօսավէր արդոյ հասարակութեան հաճելի ժամանց մը հայթայթելու յուսով այս անգամ պարտէզին կարգ ու սարքին, ըմպելիներու ազնուութեան և աղանդերներու պէսպիսութեան և թարմութեան հոգ տարուելէ զատ արեւելեան գերընտիր խումբ մըն ալ կայ, բաղկացած քէմանի Զաֆիրի, լավութճի Արիսթաքի, ուտի Իպրահիմ, հանէնտէ Հաճի Կարապետ, Յովսէփ, Քանունի Հայկ և Քէմէնչէճի Գանիթար էֆէնտիներէ, որոնք պիտի նուագեն ուրբաթ, շաբաթ և կիրակի իրիկունները։

Ժողովրդեան հաճոյք մը պատճառելու համար սոյն առաջնակարգ խումբը կիրակի առաւօտներն ալ պիտի նուագէ մինչեւ կէս օր, ըմպելիներու և աղանդերներու կէս գինով։

Ահաւասիկ Սկիւտարցիներուն համար պատեհ առիթ մը ընտանեկան մաքուր և զբօսեցուցիչ ժամանցի մը ուր կրնան դիմել վստահ ըլլալով թէ մաքրութիւն, ճշդութիւն և օրինաւոր սպասարկութիւն տիրող տարրն է այս պարտէզին։

Պարտէզին տէրը, Ղազարոս աղա, ամէն խնամք կը տանի իր յաճախորդներուն հանգստութեան համար։

ՍԵԼԱՄԼԸԳ ՐԵՍՄԸ ԱԼԻՍԻ

Տիւնքի ճումա կիւնիւ Սէլամլըգ րէսմի ալիսի Համիտիէ ճամիի չէրիֆինտէ իճրա պույրուլմուշ տըր։

ՆԵՐՔԻՆ

ՕՍՄ. ՉՈՒԽԱ

Հէրէքէի Կայս. գործարանին արտադրութիւնները որոնք Էսկի-Զապթիէ ճամբուն մասնաւոր վաճառատան մը մէջ կը ծախուին, իրապէս հիացում կ'առթեն իրենց Նրբութիւնովը, գեղարուեստական հանգամանքովը և այլազան ճոխութիւններովը։ Վաճառատունէն ներս մտնող այցելուն ճշմարտապէս արեւելեան շքեղութեան մը մէջ կը գտնէ ինքզինքը և շուարած ու չմարած չի կրնար ընտրութիւն մը ընել թէ նախ ո՞րին պէտք է սկսի։ Երփներանգ մետաքսներ, չղարշներ, այլազան նկարներով, նրբութիւններով ու հիւսուածքով։ Դիպակներ, թաւիչներ, ժապաւէններ, վարագոյրներ, ծածկոցներ և ուրիշ անթիւ անհամար կերպասներ որոնց սեւը անգամ մը վայելել ինքնին բաւական է արդէն համոզուելու համար թէ Հէրէքէի Կայս. գործարանը ճշմարտապէս գեղարուեստական հաստատութիւն մըն է որ պատիւ կը բերէ Օսմ. ճարտարարուեստին։ Գորգերը մանաւանդ, Նկարէն ու ծաղկեայ, անմրցելի արժանիք մը կը ցուցադրեն։ Եւ այս ամէնքը Օսմանցի վարպետներ ու գործաւորներ են որ կ'արտադրեն մեծ յաջողութեամբ։

Կայս. այս գործարանը որ ճարտարարուեստական ու գեղարուեստական ամէն նրբութիւն կը մարմնացնէ իր վրայ, հիմա ալ սկսած է պատրաստել ամէն տեսակ ընտիր ու նուրբ ասուի, չուխա, քազմիր, չայաք են., զուտ սպանիական բուրդէ, և բոլորովին անթերի ներկերով։

Հէրէքէի վաճառատունը այցելած ատեննիս առիթ ունեցանք տեսնելու առաջին անգամ պատրաստուած օսմանեան չուխաները, որոնց մէջ առաջնակարգ տեղ մը կը գրաւէ հանրածանօթ ֆրանսական լուի չուխային տեսակը, որ ամէնէն գերազանցն է ցարդ արտադրուած լուի չուխաներուն։ Ուրիշ առաւելութիւն մը սակայն որ հիացուց մեզ, այս լուի չուխային անհամեմատելի աժանութիւնն էր։ Մինչդեռ ֆրանսական լուիին մէթրը 90 ղշ.ի կը ծախուի, օսմ. լուի չուխային առաջին տեսակին մէթրը կը ծախուի 45 ղշ.ի և երկրորդինը՝ 40ի։

Ապրանքին նրբութիւնը, ազնուութիւնը և անթափութիւնը և գիներու այս խիստ աժանութիւնը ինքնին բաւական են հաստատելու թէ Հէրէքէի Կայս. գործարանը տնտեսագիտական ի՛նչ նրբութիւններով կը վարուի և թէ անոր գոյութիւնը որչափ մեծ բարիք մըն է հանրութեան։

Ի սրտէ և յօժարմամբ կը չնորհաւորենք գործարանին Տնօրէն Վսեմ. Հաճի Ագիֆ պէյը և ջերմ բարեմաղթութիւններ կ'ընենք մեր Վեհ. Սուլթանին աւելի չատութեան համար, Որու Բարձր հոգածութեան և առաջադիմական գաղափարներուն չնորհիւ Օսմ. երկրին ու ճարտարարուեստը օր ըստ օրէ կը զարգանայ ու կը բարգաւաճին։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ Ազգ. Տօնը երէկ հանդիսաւորապէս տօնուեցաւ Պոլսոյ մէջ։ Օսմ. և օտար պահականաւերը դրօշազարդուած էին և Օսմ. պահականաւը ցորեկը թնդանօթաձգութիւն կատարեց։ Բոլոր ֆրանսական հաստատութիւններն ալ դրօշազարդուած էին։ Առտուն, Բերայի դեսպանատան մէջ դեսպան Մ. Քոնսթանի բացակայութեան պատճառաւ գործակատար Մ. Պօք ընդունեց գաղութը։ Պոլսոյ ֆրանս. գաղութին առաջին երեսփոխան Մ. Վանտէօվր բանախօսութիւնով մը ի վեր հանեց Ազգ. Տօնին նշանակութիւնը և Պոլսոյ ֆրանսացիներուն և պաշտպանեալ Զուիցերիացիներուն զգացումները հանդէպ մայր Երկրին։ Գործակատար Մ. Պօք պատասխանեց։ Յետոյ ներկաները առաջնորդուեցան չքասեղան, ուր Մ. Պօք բարեմաղթական բաժակ պարպեց Վեհ. Սուլթանին և նախագահ Լուպէի կենաց համար։ Երէկ գիշեր Թարապիոյ դեսպանատան մէջ խնճոյք մը տրուեցաւ դեսպանատան պաշտօնեաներուն և երեւելիներուն։

∴ Վեհ. Սուլթանին կողմէ մասնաւորաբար Թարապիա ղրկուեցաւ պատուիրակութիւն մը, որ կը բաղկանար Աւագ Արարողապետ Իպրահիմ փաշայէ և Անձնական Սպայակոյտէն Ապտուլլահ փաշայէ որոնք չնորհաւորեցին գործակատարը։ Բ. Դրան կողմէ ալ քարտուղար թարգմանները չնորհաւորական այցելութիւն տուին։

ԱՏՈՒԹԵԱՆՑ ՀԵՐՔՈՒՄ.— Սոֆիայի մէջ այս օրերս հրապարակ հլլող Քուրիէ տը Սոֆիա անուն թերթը կը գրէ որ Րումէլիի մէջ, տեղ տեղ իբր թէ հարկահաւաքները կը գրաւեն կամ կը քանդեն պարտականներու մշակման գործիքները, կը ծախեն անոնց լծկան անասունները և նոյնիսկ կ'ստիպեն որ իրենց հողին մէկ մասը թողուն պարտքի փոխարէն։ Ոմանք ալ ծանր վաշխերով դրամ փոխ կուտան երկրագործներուն, գրաւ առնելով անոնց հողերը եայլն, և եթէ դրամը ժամանակին չվճարուի, վերջնապէս կը գրաւեն անոնց հողերը։ Սապահ բացարձակապէս կը հերքէ սոյնք, չարամիտ հրատարակութիւններ հաչակելով զանոնք և ի վեր կը հանէ այն բազմազան ձեռնտուութիւնները և դիւրութիւնները զորս Օսմ. կառավարութիւնը կը նուիրէ երկրագործներուն։

ԱՌՈՒՏՐԱԿԱՆ Համիտիէ վարժարանը այս տարի 10 չրջանաւարտներ ունի, որոնց 6ը Իսլամ և 4ը Ցոյն։

ՅՈՅՆ ՀԱՄԱՅՆՔԸ.— Սաքսոնիոյ թագաւորին եղբայրը Մօրժ իչխան, որ վերջերս Պոլիս այցելած էր, Տ. Եոաքիմ Պատրիարքին ղրկեց իր լուսանկարը և ինքնագիր նամակ մը, որով չնորհակալութիւն կը յայտնէ Վեհ. Նէր և Ս. Լեռան տուած այցելութեանց առթիւ օրթոտոքս կղերէն գտած ընդունելութեան համար։

∴ Հէյպէլիի Աստուածաբանական վարժարանին քննութիւնները սկսան նախագահութեամբ Ս. Պատրիարքին։ Նոյն վարժարանը այս տարի ընդունուած են 13 հոգի 43 ներկայացողներու մէջէն։ Աչակերտներու թիւն է 83։ Այս տարի 11 ուսանող աստուածաբանական վարդապետի վկայական կ'առնեն։

∴ «Նէա-Էֆիմէրիս» ալ իր գինը 20 փարայէն 10 փարայի իջեցուց։

ԻԶՄԻՐԻ Թերթերը կը գրեն թէ այս տարի չամիչի բերքը մէկ միլիոն կենդինար պիտի ըլլայ, խաղողները անցեալ տարուընէ 100ին 30—35 աւելի, իսկ թուզերը անօրինակ կերպով առատ։

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷԻ Վարչութիւնը նուազուրդի կը դնէ 10 միլիոն 50 հազար հատ քարզմն տոմսակի գնումը։ Յանձնառուները կրնան դիմել Շիրքէթի Վարչական Խորհուրդին Դչ. և Շբ. օրերը ժամ 6էն մինչեւ 10։

Շիրքէթի 8544 և 8545 թիւ արժեթուղթերը կորսուած ըլլալով, նոր ստանալու համար դիմում եղած է. հետեւաբար նախկինները անարժէք կը հաչուուին։

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆՍ ուղղեալ նամակ մը գովեստ կը կարդայ Սկիւտարցիներուն համակրելի Տքդ. Ալեքսանդրոս Սիլվեսդրի մանկաբարձական ճարտարութեան, որով վերջերս Իճատիէի մէջ չատ դժուարին գործողութիւն մը կատարեալ յաջողութեամբ ի գլուխ հանեց, մանկիկն ալ մայրն ալ անվնաս ազատելով։ Ներկայացուած պարագան այնքան կնճռոտ էր որ հաւրերն ենթադրէին անկարելի էր մանկիկին ողջ մնալը։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԽԱՐԴԱԽՈՒԱԾ ԱՐԺԵԹՈՒՂԹ.— Վիեննական թերթերը կը գրեն.— Երկու չաբաթ առաջ Հայ մը Իւնիոն պանքան դիմելով Րումէլիի երկաթուղիի 120,289 թիւ պարտաթուղթը ներկայեց և պահանջեց նոյն թիւին չահած 150,000 ֆր.ը։ Պանքային պաշտօնեան թերթերու ցանկէն հաստատեց թէ նոյն թիւը պարգեւ չահած է, սակայն ըսաւ որ Պոլսէն տեղեկութիւն ստացուելէն ետքը պիտի հատուցուի։ Դիմողը ըսաւ թէ Նոյաօ պաղոտան օթէլ մը կը մնայի։ Ներկայացուած պարտաթուղթը իսկոյն Պոլիս ղրկուեցաւ և այսօր Իւնիոն պանքան հեռագիր մը ստացաւ թէ այդ պարտաթուղթը կեղծ է, վասն զի իր բուն իսկ թիւը 20,289 ըլլալով, 1 թիւը աւելիը աւելցուելով եղած է 120,289։ Իւնիոն պանքան անմիջապէս հեռաձայնով իմաց տուաւ ոստիկանութեան՝ որ ձերբակալեց այդ անձը, Յովսէփ Յակոբեանց, կապերտի և այդ կարգի ապրանքներու յանձնակատար մը։ Եւրէ Վաննցի է և 32 տարեկան ու ամուսնացած։ Յովսէփ յայտարարեց թէ այդ պարտաթուղթը հօրմէն ժառանգած է և անկէ ի վեր իր քովը կը գտնուի. վերջերս միայն իմացեր է 150,000 ֆր. չահած ըլլալը, որով պանքային դիմեր է։ Այսու հանդերձ ոստիկանութեան ձեռք առած միջոցներով խարդախութիւնը գործողը խոստովանեցաւ իր յանցանքը, ըսելով թէ Պաթումի մէջ իրեն ծանօթ անձէ մը գնած էր այդ պարտաթուղթը 675 ֆր.ի։ Խարդախութիւնը գործողը այդ անձն էր որ Գրիգոր Զալկուլեան կը կոչուի։

ԲԱՄԲԱԿ

Երէկուան հեռագիր
Սըօք 6.

ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐ

Ֆուտնիէի գործակալութիւնը կը ծանուցանէ թէ ֆրանս. Ազգ. Տօնին առթիւ Գիչերուան Հեռագիր ինչպէս նաեւ Բարիզի Պօրսան չէ ստացած այս գիչեր։

ՍԱԿԱՐԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆԸ

1/14 Յուլիս 1905

ՕՍՄ. ՄԻԱՑԵԱԼ ՔՈՆՍՈԼԻՏԷ

Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ Օ. Ո.	96.23
Երէկուան էն բարձր գինը »	96.24
» էն վար գինը »	96.21½

ՌՈՒՄԷԼԻԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ Ֆր.	131 62½
Երէկուան էն բարձր գինը »	131 75
» էն վար » »	131 50
Ռէժիի պարտաթուղթ ֆրանք	392.—
Շիրքէթը Խայրիէ	30.—
Օսմանեան Պանքա	599.—
Տէրքոսի Ջուրի ընկ.	245.—
Քարափ Կ. Պոլսոյ	513.—
Քրէտի Ֆոնսիէ Էժիբսիէն Ա.	310.—
» « » Բ.	269.—

...ը, չարմուխան, վէրմութը, ապ...ողը, ուիսքին, լօթկան և մնացեալ ...ամիները ալքոլի մեծ բարեհամբաւ...թիւնմանին։

...Ըսողնիր եղան թէ, գինեմոլները ...ևք դասակարգի կը բաժնուին։ Այս...ըն անոնք որ կը խմեն, անոնք որ ...ելով կը խմեն և անոնք որ պարտ...ցին կը համարին խմել։

...Սխալ է ասիկա։ Որովհետեւ բոլոր ...գ յօդուածագիրները, ալքոլամոլու...եան դէմ գրողները, խնդիրը տակա...ն մակերեսէն քննեցին միայն և դեռ ...յօդուածագիր մը որ փարային ...որ մէկ կողմ դնելով, հագուստները ...և սակառին մէջ նետուէր, և ...խորութեանը մէջ մանելով քըն...ր ու հասկնար թէ ինչո՞ւ կը խմէ՝ ...ունը բոլոր գինեմոլներուն։

Այդ խելացի յօդուածագիրները, ...ոյեմիտ մարդիկներ, հաւատացէ՛ք ...ներու պէս բուսան մէկէն ի մէկ, ...գդուելով այն բարերար տոլարներու ...հրեւէն, որ տեղաց Թավչանճեա...էն... առ այժմ խօսքով։

Բայց խօսքը մէջերնիս, ի՛նչ ծա...չք մարդիկ ենք եղեր։

Մակ գրպաններու լէգէոն մը ունե...ինիս չէր բաւեր, ահա ծակ աչքերու ...ումբ մըն ալ որ, կոչում ունի Թավ...ճեանէն դրամ քաշելու, ինչպէս ...նք պէտք եղած ատեն ջուր կը քա...նք հորէն։

Որո՞նք են որ կը խմեն ուրեմն և ...ո՞ւ կը խմեն այդ Թոյնը... որուն ...մար խենդ կ'ըլլան։

Մտնենք գինետուն մը, ուրիշ կերպ ...րելի չէ ընել, գործնական դաս մը ...ելու համար. քովս կեցէք, սանկ ...էկ կողմ ու միայն դիտեցէ՛ք։

Բայց ուշադրութիւն, չըլլայ Տիար ...Թավչանճեանի անունը սխալմամբ ար...ասանէք, միայն դիտեցէք և տեսէք ...թէ ինչո՞ւ կը խմեն և որո՞նք են։

Տեսէ՛ք սա անկիւնի Կիրակոս ա...ան, խեղճ մարդ, տանը սառնիճը նո...ղել տալու դրամ չունենալուն հա...մար կը խմէ. Պարոյր աղան հօրմէն կե...ած և ապազգային ուտելիք ծեծին վը...յ մտածելով կը խմէ։ Բովը նստող ...Մարուգէ աղան... ուրախութենէն կը ...մէ։ Սա Թաղ. Խորհուրդը ամբողջու...եամբ նստեր միայն օղի կը խմէ... ...ուրով։ Կ'ըսեն թէ՝ եթէ առանց ջուրի ...ղի խմուէր թերեւս այս Խորհուրդին ...նդամներուն եռանդը բորբոքէր բայց ...րովհետեւ օղին ջուրով կը խմեն, ...րենց օղիով բորբոքած եռանդը ջուրով ...կը մարեն։ Սա Սահակը և Երուանդը ...դէմ դիմաց նստեր... մրցումի համար ...կը խմեն. սա՛ Յակոբիկը մէկ երկու ...ուն չունենալուն և սա Միրիճանը ...րած յօդուածները հրատարակուած ...չըլլալուն. Մարգարը քովջը դէմ բար...կացած ըլլալուն և Հրանդը... ձուկի ...մը թավլային սիրուն. Պետիկ աղան տե...սէք, երած սրտին... Ջրհանկրութիւն ...կ'ընէ, իր ներսի կրակը մարելու ...համար. վերի թէզկեահին առջեւ կե...ցող Բարսեղը ախորժակ բանալու հա...մար՝ ոտքի վրայ կը խմէ. սա խումբ ...մը տիրացուները բերնու քով պզտիկ ...կը խմեն։ Մարտիկ ա...ղան ալ երկու շաբաթէն տղայ մը պի...տի ունենայ և երթալիք ծախքերուն ...վրայ մտածելով... կը խմէ։ Ենովք ...էմին իր փիլիսոփայի մազերու խո...պոյնները Թոթուելով կը խմէ... ...ինտուած աղջիկը գտած չըլլալուն հա...մար։

Նայեցէք. սա՛ դէմի գինետունը ...մեծ ժխոր կայ. Բազմսի անուանակո...չութիւնը փառաւորապէս կը տօնուի ...մոր... ալքոլով. խնդրեմ մի՛ չնչէք այլ ...դիտեցէ՛ք։ Տեսէք մեր ամէնուն ճանչ...ցած Աստիկ աղան է, անկիւնը նստած ...ձեռքը երեսին, տրտում դէմքով կը ...խմէ. համակերպող մարդու մը հովը ...կայ վրան. կարծես թէ պարտականու...թիւն տրուած է անպատճառ խմելու։ ...Սա մարդը որ գլուխը բաց, աչքերը ...խոհուն և առանց չուրջիններով հետա...քրքրուելու կը խմէ՝ գի՞տէք ո՛վ է. ...մեծ գրագէտ մըն է, որ գրական հրա...շալիք մը արտադրելու համար հոտ ե...կած է, մօքի կանթեղին մէջ քիչ մը ...ձէթ լցնելու, որովհետեւ ինչպէս գի...տէք մութ տեղերու մէջ գրական հրա...շալիք չարտադրուիր, ինչպէս առանց ...արեգակի ճմերուկ և սեխ չըսուսնիր։ ...Գաբրիկ աղան կնիկէն ծեծ ուտող և ...դրացիին իր ծեծ ուտելը պատմող մար...դու մը դէմքով կը խմէ. բայց այս ...մարդը իրաւունք ունի խմելու, որովհետեւ ...ամուսնական խնդիր մը ունի Դատաս...տանական Խորհուրդին առջեւ և տա...րիէ մը ի վեր կ'երթայ կուգայ առանց ...արդիւնքի։ Զինքը իբր խման որակած ...են և Գաբրիկ աղան այդ պիտակումէն ...արմնացած որոշած է խմել... ալքոլին ...պատիւը, որ իրն ալ է, փարայի մը ...չըննելու համար։

Մէկ կողմ կեցէ՛ք. սա մարդը պի...տի անցնի. տեսէ՛ք ալ չկրնար կոր քա...լել. ոտքերը կը դողան, խեղճ մարդ... ...օղին խմած է զինքը, ինքը զայն խըր...մել կարծելով. գրպանն ալ Մասիսի ...այն թիւը կայ ուր ալքոլամոլութեան ...մրցումին պայմանները գրուած են։ ...Արդեօք մրցումին մասնա՞կցող մըն է, ...որ գործնականապէս իր անձը զոհելով, ...կ'ուզէ իրական օգուտ մը տալ համ...րութեան։ Բայց այս մարդուն սովո...րութիւնն է արդէն։ Կը ճանչնամ զին...քը, իրեն պէս շատեր կան։ Ամէն կի...րակի առտու քաղնիք կ'երթան սանկ...ները և բաղնիքէն ետք եկեղեցի ու ...եկեղեցիէն վերջ գինետուն։ Աղօթ...քը ինչպէս կը տեսնէք, իր առ...ջեւը ունի մաքրութիւն և եռեւը՝ օղի։ ...Բայց աւելի տրամաբանական չէ՞ ըլ...լար որ նախ գինետուն երթան, ...ապա քաղնիք և յետոյ եկեղեցի։ Քիչ ...մըն ալ գործնական մարդ ըլլանք և ...կամ... Թավչանճեանին նմանինք։

Մենք ալ քալենք սա մարդուն և տեսնենք որ իր հաւասարակշռութիւնը պահելու համար կոչում կ'ընէ իր... բոլոր ունեցած ոտքերուն և ձեռքերուն, որոնք միտք չունին այդ կոչին պատասխանելու։ Բայց կը քալէ, ինչպէս կը քալեն անդեկ մավունաները փոթորկալից օդին։

Ձեռքի Թաշկինակին մէջ բաներ մը դրած է և յանկարծ կը նստի։ Բայց ոչ, ինք իր ուզելովը չէ՛ որ կը նստի, այլ բոնի կը նստեցնեն զինքը։ Շուներու բազմանդամ ընտանիք մը հետզհետէ կը շրջապատէ Պ. գինեմոլը, որ ձեռքովը զանոնք մէկ կողմ կը քշէ կարգապահութեան հրաւիրելով և բացատրելով թէ առանց հրաւէրի մէկուն քով երթալը բացարձակ անքաղաքավարութիւն է։

Կէս ժամ վերջը մարդը ոտքի ելած է, իր ետեւէն ունենալով ամբողջ Թափոր մը շուներու, որոնք սիրալիր ցոյցերով կ'ընկերանան մարդուկին մինչեւ իր տան դուռը։

Ալ յոգնեցանք, ես ալ յոգնեցայ, գացէ՛ք պառկեցէք։ Միայն մի մոռնաք թէ ալքոլամոլութեան դէմ կռուելու համար կազմելու է մարմին մը որ պաշտօն ունենայ լուծելու այն ալքոլական առեղծուածները... որոնք անհաւատարիմ կը գտնուին իրենց սիրասուն... տակառին հանդէպ։

Այն ատեն ապահովաբար աւելի իրական բարիքներ պիտի տայ այդ մարմինը քան Թէչեանին յօդուածները, որոնք 1500 բառը չանցնելու համար իրենց կէս մէջքէն փիլէներով կը զատուին. ո՛վ ալքոլամոլութիւն և ով դուք տոլարդ սիրասունք. ինչ հնարքներ կը սովրեցնէք մարդուս։

Եթէ ո՛չ երբ ելլան ըսեն թէ Թաւչանճեանին այս մրցումէն իրական օգուտներ կ'սպասենք, ա՛հ այն ատեն պիտի ըսեմ թէ ես այս ալքոլամոլական յօդուածը... երեք գաւաթ գարեջուրով միայն կրցայ գրել։

Ամէն մարդու պէս, որո՞նք ո և է բանի մը համար կը խմեն ես ալ... յօդուած գրելու համար խմած էի...։

Քարը յօդուածիս գլխուն ուրեմն։

ԹՈՐՈՍԵԱՆ ԳՐԻԳՈՐ

×

ԳԻՑԵԱԼԵԱՆ

ԳԻՏՈՒՆԻ ՄԸ ԽՕՍՔԵՐԸ ԵՒ ՈՒՍՈՒՑՉԱՑ ՕԺՆՈՒԹԵԱՆ ՄՆՏՈՒԿԸ

Գիտուն մը կ'ըսէ թէ բնութեան մէջ դատարկութիւն չկայ։

Ես ալ կ'ըսեմ թէ բնութեան մէջ դատարկութիւն կայ։

Որովհետեւ այդ գիտունը անպատճառ աչքէ անցուցած չէ մեր Թաղ. Խորհուրդներուն ատենագրութիւնները և կարգ մը վարժապետներու գլուխները, համոզուելու համար թէ բնութեան մէջ ո՛րչափ դատարկ խօսքեր և դատարկ գլուխներ կան։

Արդ այդ Պ. գիտունը, որուն անունը խմբագրութեանս խմբագրածրարին մէջ կը գտնուի, կը հաճի՞ արդեօք սանկ քիչ մը գլուխը երկնցնել և մեր ուսուցչաց օժնութեան Սնտուկին մէջ նայիլ, որուն լեցուելուն կը սպասեն վարժարանի տնօրէններ, պաշտելիներ, անտեսներ, որպէս զի անմիջապէս գիր մը գրելով Սնտուկին ներկայացնեն իրենց պարապ... գրպանները։

Եւ դեռ ելեր այդ Պ. գիտունը կը պնդէ թէ մեր մէջ դատարկ բան չկայ և ամէն բան լեցուն է։

Այո՛ լեցուն են, մեր ուսուցչաց օժնութեան Սնտուկն ալ լեցուն է, բայց... դատարկութեամբ։

×

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ

ԾՈՎԻ ԼՈԳԱՆՔՆԵՐ ԿԱՄ ՀԱՒԱՏՔ ՈՒ ԳԴՈՒՄ

Եղանակին մէջ ենք։

Այսինքն ծով մտնելու եղանակին մէջ։

Ամէն մարդ ծով կը մտնայ և վրայէն բան մը հոն ձգելէ վերջ դուրս կ'ելլայ։

Ես ալ մէկ քանի անգամ մտայ մեր Գումգաբուի... պրոպատիկէն և հոդ, ծովուն մէջ, բան մը չձգելէ զատ բան մըն ալ սովրեցայ։

Այսինքն ծով մտնելու փափաքը իր մէջը ունեցող ո և է մէկը կամ քիչ մը հաւատք ունենալու է և կամ քիչ մը գդում։ Վա՜յ անոր որ առանց հաւատք կամ գդում ունենալու ծով կը մտնայ։

Որովհետեւ անոնք որ Պետրոս Առաքեալին պէս հաւատք ունին մեծ յաջողութեամբ կը լողան ջուրին վրայ, և անոնք որ հաւատքի տեղ գդում ունին իրենց Թեւերուն վրայ, ջուրին երեսը կը մնան և չեն ընկղմիր, իսկ անոնք որ ոչ մէկը ունին և ոչ միւսը կ'ընկղմին։

Այսպէս, եթէ հիմայ այնչափ շատ չկայ հաւատք մեր մէջ, գոնէ այս եղանակին մէջ գդում շատ կայ։

Ուրեմն կ'առաջարկեմ որ ընկղմելու միտք ունեցողները գդում կապեն իրենց Թեւերուն վրայ և եթէ գդում չգտնան, մէկ քանի Թաղ. Խորհրդոյ անդամներ կապեն անոնց տեղ։

Երկուքն ալ մէկ ճամբայ կ'ելլէ, որովհետեւ մեր մէջ հոմանիշ են այդ երկու անունները։

ԸՆԹԵՐՑԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆԸ ՄԵՐ ՄԷՋ

ԼՐԱԳՐԱՊԵՏԻ ՄԸ ԿԵԱՆՔԷՆ

Ըսողներ կան թէ մեր մէջ ընթերցասիրութիւնը մուտ չէ գտած։ Ես ալ ասիկայ կը հաստատեմ։ Եւ հաստատելու համար թէ սուտ չեմ խօսիր իրական պզտիկ դէպք մը պատմեմ մեր լրագրապետներէն մէկուն կեանքէն։

Թերթի մը արտօնատէրը, նկատելով որ վերահաս ձմրան ատթիւ պէտք ունի հաստ բալթոյի մը և հաստ բալթօ մը ունենալու համար պէտք ունի 120 ղրուշի, մտածեր է թերթ մը ղրկել հարուստ ազգայինի մը։ Թերթը՝ ընկալագրով մը կը ղրկուի հարուստ ազգայինին, որ,

—Աս ի՞նչ է, կը պօռայ, այս թերթը ի՞նչ ընեմ ես. ժամանա՞կ կը գտած են ասանկ ոչինչ բաներու համար փարայ ուզելուն։ Չեմ ուզեր, ետ դարձուր, կը պօռայ գրագիրին, և ըսէք իրենց թէ մէյ մըն ալ ասանկ բաներ չղրկեն ինծի։ Եւ գրագիրին ուղղելով խօսքը. «Ահա Պ. գրագիր քեզի ալ յատկապէս կը պատուիրեմ որ եթէ ուրիշ անգամ ասանկ բան մը բերելու ըլլան և դուրս չվռնտես, ես քեզի պիտի վռնտեմ։ Զարմանալի բան, ըսէ՛ք այդ Թերթին տէրոջը թէ արդեօք իրենց այդ բերածը կ'ուտուի՞, պօռ մը վճարելու կրնա՞յ օգտակար ըլլալ, տանը քիրային տեղ կ'առնե՞ն, ես այդ Թերթին բաժանորդ եմ ըսեմ նէ ծրի Թատրոն, պարահանդէս կրնա՞մ մտնել, ամուսնս ամէն օր Թերթին ճակատը պիտի դնէ՞ն և պիտի ըսե՞ն թէ ասիկա մեր մեծանուն բաժանորդն է, որ վաճառական է և որ ասկէ առաջ ալ պանքէռութիւն ըրած է։ Եթէ ոչ ի՛նչ ընեմ ես այդ Թերթը, զարմանալի բան 120 ղրշ. Թերթի մը համար լսուա՞ծ բան է։

Ժամ մը կ'անցնի այս բարկութեան վրայէն, հարուստ ազգայինին վաճառատունէն մէկը ներս կը մտնէ։

Հարուստ ազգայինը, կարծելով թէ դարձեալ Թերթի մը կողմէ է եկողը, ունեցած բոլոր ոյժովը ան մարդուն կը դառնայ և

—Չեմ ուզեր, կը պոռայ։

Մարդը, որուն գիրկը պզտիկ շնիկ մը կար,

—Բայց էֆէնտիս, դուք այս տեսակ բաները կը սիրէք կարծեմ և առկեց համարձակութիւն առած ներս մտայ։

Հարուստ ազգայինը շունը տեսնելով կը հանդարտի և սակարկութեան մտնելով շունը չորս ոսկիի կը գնէ, տիկնոջ հրամանին համաձայն, որ շնիկ մը ուզած էր և ոչ թէ Թերթ մը, որ բնական է շնիկին պէս չկրնար տիկնոջ հաճելի ըլլալու համար անոր քովը նստիլ և կամ «գնա՛ սա հովահարս բեր» ըսած ատեն, Թերթը չի կրնար երթալ և հովահարը բերել։

Ուրեմն պէտք է որ ասկէ վերջ ընթերցասիրութիւնը մեր մէջ տարածելու համար, բաժանորդներուն հաճոյքը ի նկատի առնենք և անոնց ընկալագիրներուն հետ մէկտեղ, մէկ մէկ շուն, կատու, կով, տան մը հէօճէթը, ձեռք մը հագուստ, երկաթուղիի և կամ հանրակառքի բասօ մը ղրկենք։

Եթէ ոչ ընթերցասիրութիւնը չպիտի հաճի մեր մէջ մտնել և եթէ մտած է, դուրս պիտի ելլայ միւս դուռնէն։

Մեր լրագրապետները և գրագէտները դեռ չեն հաւատար և համոզուիր որ մեր հարուստները ամէն բանի ստակ կուտան բաց ի լրագիրներէ և գրքերէ։ Բացառութիւններ կան, բայց այնչափ հազուագիւտ են որ արուեստահանդէսի մը ղրկելու համար պահած եմ զանոնք։

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԻ ԼՈՒՐԵՐ

—Եպիսկոպոս մը հանքային ջուրերը երթալու և իր առողջութիւնը դարմանելու հրաման խնդրած է։ Արդեօք առողջութենէն վհա՞տ տեսած է որ զայն դարմանելու համար հանքային ջուրերը կ'երթայ։ Մինչեւ հիմա այնպէս գիտնէիք թէ առողջութիւնը ձեռք բերելու համար հանքային ջուրերը կ'երթան, բայց առողջութիւնը ձեռքէ հանելու համար... աս չէինք լսած։

—Վանքի մը վանահայրը որոշած է իր վանքին մէջ երկրագործական վարժարան մը հիմնել։ Սակայն ըսողներ կան թէ վանահայրը երկրագործական վարժարան մը բանալու փափաքով ախոռ պիտի վերածէ զայն։ Ասոր չեմ հաւատար թէեւ, բայց ամէն մարդու հաւատքին պատասխանատու չեմ, և կը գտնուին շատեր որոնք կը հաւատան։

—Մեր բոլոր վարդապետները հանդէմներու գացին, եկեղեցիները քարոզի համար քարոզիչ չմնաց։

—Ատանայի առաջնորդը ինը տարեկան տղայ մը ուզեր է տեղւոյն վարժարանին իբր տնօրէն։ Որոշուեցաւ այս տեղէն Զրախ մը ղրկել։ Կը զարմանաք և կամ զարմանքէ զարմանք գլորելով մինչեւ Ատանայի առաջնորդին քով կը հասնինք և կը հարցնենք թէ «արդեօք հոս կազմուած գրական խրըթին պէս, ինքն ալ հոն Թրը՞սխ մը կազմած է Պոլսոյ մտերիմ բարեկամները հոն պաշտօնի կոչելու համար»։

Երանի քեզի Ատանայի վարժարան որ 9 տարեկան Զրախ մը պիտի ունենաս իբր տնօրէն։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐ

Անցեալ օր երեք գինովներ միահամուռ օղիի տակառին մէջ նետեցին ինքզինքնին... անձնասպան ըլլալու համար։ Հասած անմիջական օգնութեանց շնորհիւ ամէնքն ալ գինետան ցամաքը հանուեցան։

—Առնավուտ գիւղէն կը գրեն թէ կին մը հրէշ զաւակ մը ծնած է, որուն կէսը ձուկ է եղեր։ (Կէսը կտրելով տապկելու և ուտելու էին)։ Այդ հրէշը ծնելէն ժամ մը վերջը մեռած է։

Բայց ես կը մտածեմ թէ այնչափ զարմանալի չէ հրէշին ծնիլը, որչափ անոր շուտ մեռնիլը, որովհետեւ ինչպէս ուրեմն կ'ապրին մեր Թաղ. Խորհրդներէն ոմանք, որոնց մէկ քառորդ մասը մարդ և երեք 1/4ը Թութակ է։ Արդեօք հրա՞նք է պիտի ըսէք։

ՄՏՔԻՍ... ԿԱԹԻԼՆԵՐԸ

(Խնամով հաւաքուած)

Դեղեցիկ կիներու ընկերութեան համար խելացի մարդոց ընկերութիւնը թողուլ, կը նմանի կաքաւիկի միսը թողուլ և Թութակինը ուտել, վերջինին փետուրներուն փայլունութենէն հրապուրելով։

—Երկու տեսակ անձեր կան, որոնցմէ կրնանք ազատուիլ առանց բարկանալու, կիները և եպիսկոպոսները։

—Սիրտի հիւանդութենէ նեղուողները երանի կուտան անոնց... որոնք սիրտ չունին։

—Մարդիկ կան որոնք կը նախընտրեն իրիկունը կազի Թէնէքէով ջուր կրել, քան մարդկային... զգացում։

—Աստուած աչքը տուած է մարդ տեսնելու համար, բայց շատ մը էրիկներ զանոնք կը գործածեն չտեսնելու համար իրենց կիներուն յանցանքը։

—Սիրոյ վրայ խօսող ծերը, ակռայ դնող կոյրի մը կը նմանի։

—Երկու բան կայ որոնց քար կը նետենք մենք, մէկ մը պտղատու ծառերը և մէկ մըն ալ... կիները։

—Հակառակորդներ ունենալու համար նախ բարեկամներ ունենալու է և vice-versa։

—Աշակերտներ տեսած եմ որոնք նախադասութիւն մը կապելու համար... չուան մը փնտռած են քովերնին։ Ասոր համար ըսել է շինուած է հետեւեալ առածը. «Լաւ է կիներուն կօշիկներուն կապերը կապել քան քերականութենէն մէկ նախադասութիւն։

Տնօրէն-խմբագիր
ԹՈՐՈՍԵԱՆ ԳՐԻԳՈՐ
(Նախկին Բ. ԼՌՈՒԹԻՒՆԵԱՆ)

ՄԻՏՔԻ ՑՈԼԱՑՈՒՄՆԵՐ

ԸՆԹԵՐՑԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆԸ ՄԵՐ ՄԷՋ.— Համայնքի մը զարգացման աստիճանը կը համեմատուի անոր ունեցած մատենադարաններուն և հանրային կրթութեան նուիրուած հաստատութիւններու թիւէն։ Լէյտիրից՝ իմաստասէր-ընկերաբանը՝ որ կ'առաջարկէր Եւրոպայի համայնական կրթութեան գործը դարու մը մէջ ի գլուխ հանել, իր ամբողջ հաւատքը դրած էր այն ազդեցութեան վրայ որ գիրքը՝ ժողովրդային դաստիարակութեան այդ գլխաւոր սատարը՝ կրնայ գործել։ Այս խորհրդածութիւնները առիթ կ'ընծայէ մեզ ընել անցեալ շաբթու Լօրիանի իր ծննդավայրին մէջ Ժիւլ-Սիմօնի՝ այդ մեծանուն ընկերաբանին նուիրուած նոր մէկ արձանին բացումը։ «Դպրոցը»ին անմոռանալի հեղինակը, արդէն Մատլէնի հրապարակին վրայ դէմ առ դէմ այն տան՝ ուր իր վերջին օրերը անցուց՝ ունէր չքեղ սպիտակ արձան մը։ Լօրիանի՝ իր ծննդավայրին մէջ՝ բարձրացած այս երկրորդ արձանը՝ համակ պրօ՞նզէ՝ անով նշանաւոր ու խորհրդաւոր է՝ որ Մեծ-Խորհուրդը կը ներկայանայ իր «Գործաւորուհիները» անուն վէպով, որու մասին աւելորդ է խօսիլ, այնքա՛ն մեծ բարեշրջում ու բարւոքում մը յառաջ բերաւ գործաւորական կեանքի մէջ։

Այս խիստ նշանակալից դէպքը մեզ մտածել կուտայ թէ գրական կամ գեղարուեստական ամէն արտադրութիւն պէտք է մտաւորական անմիջական օգտակարութիւն մը, տարածուն բարիք մը ստեղծելու, յառաջ բերելու գերազանց դրոշմը կրէ, և թէ այդօրինակ մտաւորական բարձրնպատակներ գործնականացնող գիրքեր ու արուեստի գործերը միայն կ'ապահովեն իրենց երկար ու անայլայլ փառքի կեանք մը։ Թանգարանները, գրքերը ու հանդէսները կը յատկանիշեն ժողովուրդի մը բարոյական ու նիւթական մակարդակները, անոր զարգացումի աստիճանը, դէպ ի ուսում ունեցած ճաշակը։ Վերջապէս քաղաքակրթութեան մէջ ունեցած ճշգրիտ դիրքն և ցոյց տուած այն սիրոյ աստիճանաչափը որ համայնք մը ունի դէպի ընթերցանութիւն և դէպի իր հեղինակները քաջալերելու տրամադրութիւն։

Գալով մեզ պէտք է ըսել թէ դէպի ընթերցանութիւն մեր անտարբերութիւնը ընդհանուր է. այս խիստ աչքառու երեւոյթը ապացուցանելու պէտք չունի՝ բայց և այնպէս ունի իր լուրջ պատճառները, զորս պէտք է հոս մի առ մի իրենց բոլոր հաստուածակողմերէն դիտել։

Ամէն ճիգ պէտք է գործել ընթերցանութեան տենչը՝ այդ իրական բարիքը ծաւալելու ժողովրդեան բոլոր խաւերուն մէջ. անոր չնիրչ ազդեցութեան տակ միայն կ'ազնուանան բարքերը, կը նուազին ու կը ջնջուին մոլութիւնները և կը ծաղկի, կ'ուռճանայ ընկերական կեանքը։

Մենք ունինք կարգ մը Թանգարան-մատենադարաններ ըստ ամենայնի ճոխ —գէթ հին լեզուի տեսակէտով — որոնցմէ չենք կրնար օգտուիլ. այս առարկութիւնը կը հաւաստուի նաեւ հոս ու հոն գաւառներու մէջ նոյն իսկ ընթերցատուն-սրճարաններու կողմէ։ Ա՞յս է արդեօք որ պատճառ կ'ըլլայ մեր մատենադարանները փոշիներու մէջ լքուած Թողելու և ընդ միշտ փակ մնալ դատապարտելու զանոնք ժողովուրդին առջեւ։ Բայց այդ երբէք արդարանալի փաստ մը չի կրնար ըլլալ, վասն զի թէև շատ փոքրաթիւ սակայն կայ միշտ անոնցմէ օգտուելու տրամադիր խումբ մը։ Ղալաթիոյ Մատենադարանը կրնայ գէթ մաս մը ուսուցիչներու օգտակար ըլլալ. այս նախափորձը կրնայ անվնաս կատարուիլ, մանաւանդ արձակուրդի միջոցին, ուր ուսուցիչներ անձնատուր կ'ըլլան առ ի չգոյէ լաւագոյն զբաղումի՝ սրճարանական ամուլ կեանքի։ Երուսաղէմի Թանգարանին շուրջ ալ նոյն գանգատները կը լսուին թէ միաբանները անտարբեր են. բայց այս լուրջ պատճառ մը չէ զայն փակելու. քանի մը հոգի ալ կանոնաւոր կերպով երբ յաճախեն՝ բան մըն է. վասն զի այդ կրնայ հետզհետէ գրգիռ մը ըլլալ միւսներուն, և կը կարծեմ թէ միաբանութիւնը միանգամ ընդմիշտ երբ նախընտրէ զարգացումը՝ պարապորդութենէ ծագած կարգ մը աննպաստ վէճեր ու հակառակութիւններ չպիտի գոյութիւն ունենան երբեք։

Այսօր քաղաքներու զարգացումին համար մէկ մի եկեղեցւոյ շրջափակին մէջ մատենադարան մը հաստատելու գաղափարը կը ծեծուի, ամէն կերպով օգտակար ձեռնարկ, որուն իրագործումին համար կ'արժէ ո՛չ մէկ զոհողութիւն չի խնայել, վասն զի կը հաւատանք թէ այն միայն պիտի կրնայ բարձրացնել քաղաքայութիւնը. բայց ուշադրաւ պարագան այն է գիտնալ թէ այդ դասակարգէն քանի՛ներ հետաքրքրուեցան այդ հարցով, քանի որ յամառ հետամտում մը կայ այդ նուիրական կոչումին ու ասպարէզին մէջ անդրադարձ ընթացք ու անօրինակ առարքներ երեւան բերելու մէջ, ուր նաեւ օրըստօրէ կը ծնին նոր ախոյեաններ։

Այսօր կայս. Թանգարանը՝ որ լեզուագէտներու առջեւ կրնայ դնել հազուագիւտ երկասիրութեանց ընդարձակ շարք մը, ճոխ մթերք մը, կրնայ իրական բարիք մը ընծայել, որմէ կ'օգտուին հայաբաւորներ մեր օսմանցի հայրենակիցներու բոլոր դասակարգերէն անխտիր։ Այս կէտը յիշեցնել կուտայ ինծ խորհիլ թէ՝ Իզմիրցի հայ իմաստասէրը ո՛րքան իրաւունք ունէր իր անունը մատենադարանը օտարին կտակելու։(*)

Մեր այս ընդհանուր անտարբերութիւնը դէպ ի գիրք, դէպ ի ընթերցանութիւն՝ ունի ուրիշ պատճառներ, այսինքն թէ ժողովրդային մէկ մի դասակարգի համար հետաքրքիր, օգտակար, չահեկան ընթերցանութեան գրքեր ու հանդէսներ կը պակսին մեր մէջ։

Թերեւս առարկուի թէ այսօր ունինք մենք առաւել քան երբեք բազմաթիւ շաբաթաթերթեր, որ կրնան հետաքրքրութեամբ առարկայ դառնալ և գոհացում տալ ժողովրդային շահագրգռութեան. հարկ չկայ այս մասին աւելորդ մանրամասնութեանց մէջ մտնել, քանի որ անոնց մէջ շատ սահմանափակ միօրինակութիւն մը, հանգիստութիւն մը կը տիրէ։ Անոնք չեն կրնար գոհացնել այլազան ճաշակները, քանի որ անկարող են արուեստի, գեղարուեստի, գրականութեան, բանասիրութեան, ճարտարարուեստի, իմաստասիրութեան են. ճիւղերը մշակել իրենց պատշաճ տարածութեամբ, և հետեւաբար շատ սահմանափակ գործունէութիւն մը և թէ անփոփոխելի տարազ մը կը կրեն անոնք։

«Մանզումէ»ի այս սիւնակներուն մէջ կը շնչտուէր ամէն դպրոցի մէջ մանուկ ուսանողներու համար յարմար Թանգարաններու պէտքը, որոնց արտադրած բարիքը անքաղդատելի կը դառնէր մանկութեան։ Կը հաւատանք թէ ամէնէն անշուք դպրոցն ալ ունի փոքրիկ գրադարան մը, սակայն ինչ որ կը պակսի հոն աղաքը շահագրգռող զգայնութիւնն է, թէեւ դժուարին գործ, բայց և այնպէս մանուկներու հոգեկան վիճակները ու տրամադրութիւնները նկատի ունեցող գրքեր ու հանդէսներ դեռ չեն ալ ըրած մեր մէջ, և թէ չ'աշխատեր ալ կան պէտք է վերագրել զանոնք որքան իրենց անյարմարութեան որքան իրենց Թերի գնահատումին։ Այդ դժուարին ու ամէն կերպով քաջալերութեան արժանի մարդասիրական ճիւղը՝ ինչո՞ւ չեն հաճիր ստանձնել մեր շաբաթաթերթերը՝ և որ նոյն իսկ այնքան ժլատ կը գտնուին պատշաճ բաժին մը ընծայելու համար։

Նորահաս երիտասարդութեան՝ մանաւանդ գործաւոր դասակարգին՝ ամենօրեայ չահատակութիւնները, մոլութիւնները կը սոսկացնեն մեզ. մեր նոր սերունդը՝ որ զբօսարաններու, գինետուններու, խաղատուններու և նոյն իսկ հանրատուններու մէջ բարոյապէս և ֆիզիքապէս կ'այլասերի, կը փճանայ, ո՞վ կը խորհի քաղցրացնել անոր ժամանցները, ստեղծել անոր հոգեկան անխառն վայելքներ, զբօսցնել զայն պատշաճապէս և նոյն իսկ հրապուրել զայն այլեւայլ միջոցներով. պէտք ունի ան ընտրական հաստատ սկզբունքներ որդեգրելու, արուեստագիտական ծանօթութիւններ կարեւոր են իր գործի ասպարէզին մէջ, բարոյական ու ընտանեկան կեանքի նկատմամբ լոյսեր կ'ուզէ ան։ Երբ Քառնէկիներ իրենց միլիոնները անհրաժեշտ պարտք կը համարեն տրամադրել մատենադարաններու, մեր լրագրապետները —չեմ ըսեր հարուստներու խօսքը— իրենց լայն սիւնակները ինչո՞ւ չեն յատկացներ անոր։ Այս առթիւ պէտք է յիշել թէ բողոքականները իրենց մէջ անձնուիրական ձեռնարկ մը ըրած են երիտասարդութեան կրթիչ, բարոյացուցիչ ընտրելագոյն երկասիրութիւններ նուիրելով մեծահռչակ հեղինակներէ. այդ գործը իր նախաքայլը միայն ունեցաւ, չենք գիտեր ի՛նչ պատճառ այդ գերազանցօրէն օգտակար նպատակը ու առաջարկութիւնը անկիրական մնաց։

Դեռ մեր կիները չունեցան իրենց սեռին յատուկ թերթ մը. այս թերեւս հաստատէ մեզ այն համոզումին մէջ՝ թէ ընթերցանութեան ճաշակը դեռ պէտք եղած կերպով անոնց մէջ չէ հաստատուած. վարժուհիներ ու հազուագիւտ բացառութեամբ տիկիններ ու օրիորդներ միայն կը հետաքրքրուին մեր գրական շարժումով։ Այն խոր տգիտութիւնը որ կը տիրէ նոյն իսկ մեր հարուստ ու բարեկեցիկ դասակարգի տիկիններուն մէջ ի մասին պարտականութեան, բարոյականի ըմբռնումի և առանին իմաստուն մատակարարութեան, անտեսական շարժումի՝ ցաւալի իրողութիւն մըն է դեռ, և մեր կին գրողները՝ որ «Կանանց բաժին» մը որոշած են մեր լրագրութեան մէջ և անով գոհացած, պէտք է ըսել թէ բոլորովին պիտակ բան մըն է այն, ուր կը մշակուի անդոյն ու անորոշ գրականութիւն մը, վասն զի շատ հազուադէպօրէն կ'երեւին այդ խորագրին տակ իրենց սեռը շահագրգռող յօդուածներ, մանաւանդ կորովի ուսումնասիրութիւններ, թեթեւամիտ, աննախասես, անկեալ, հաճոյքի, նախապաշարումի, սորուկ կնոջ վիճակին բարւոքման նուիրուած լուրջ, ընտանեկան ավինով մը ներշնչուած խանդոտ գրուածներ՝ կատարելապէս անծանօթ են։ Իրենց այլազգի քոյրերը աւելի զգացած են այդ ինքնուրոյն սեփականութեան դերին կարեւորութիւնը, վասն զի կինը՝ միայն կրնայ անդամագնել իր սեռը, նշդրակել անոր հոգին, ուստի առանց օտարին անհարկի միջամտութեան, պէտք է ինք ներարկէ առողջ ու բարոյական սկզբունքներ իր սեռին, և արդէն ի՛նչ պէտք էր ասկէց աւելի պահանջել կնոջական գործունէութենէն։

Այսօր Թուրք կինը ունի իրեն յատուկ թերթ մը «Խանըմլարա մախսուս»ը, հելլէնուհին՝ իր «Վօսբորիս»ը, որուն վարչութիւնը կին տարրին է միայն կը բաղկանայ, ֆրանսուհին՝ իր «Ֆեմինա»ն որ մեր մի քանի սալօններու յատուկ պարթաթերթն է միայն և ցուցամոլութեան միայն կը ծառայէ։ Մինչ մեզի դրացի կինը այսչափ ուշագրաւ գործունէութիւն մը կը նուիրէ բուն իր սեռին զարգացումին, արդեօք մեր կին գրողներուն դեղեւումը այս մասին ինչո՞վ կ'արդարանայ, ինք որ առաւել քան երբեք յաւակնոտ կ'զգայ ինքզինք. անջնջելի հետք մը պիտի մնայ կնոջ գրական շարժումին մէջ «Պարզասիրաց բերք»ը որ Սկիւտարի ու Սամաթիոյ Թաղերու խումբ մը կիներ միացած կը հրատարակէին։

Մեր կարգ մը ողջամիտ կարծուած մարդոց հաւատքը այն է թէ մեր մէջ գրական ու գեղարուեստական գնահատում չի կայ. բայց այս վճիռը արձակելէ առաջ չենք խորհիր թէ մեր մէջ կատարեալ գրականութիւն ու գեղարուեստ ալ չի կայ, այն կենսաւէտ, յափշտակող, հմայող տեւական արուեստը, ճաշակները նրբացնող, վերջապէս յարմար աղբակ մը՝ դէպ ի բարոյական զուտ գեղագիտական ու անտեսագիտական կեանքի առաջնորդող։ Դեռ կը հաւատանք թէ Պալզաքներ, Զօլաներ, Իպսէններ եթէ երբեք ունենանք, զանոնք ընթերցողներ չի պիտի գտնուին մեր մէջ, անհիմն դատապարտութիւն մըն, որ յաւակնութիւնը ունինք գրականութիւն մշակելու, գրականութիւն ընելու, և դեռ մեր գրագէտները կը գանգատին թէ չեն վարձատրուիր հրենց կերպով մեր մէջ։ Եւ ցաւալի է յայտնել թէ տակաւին գրքեր կը հրատարակուին մեր մէջ միմիայն «Թուղթի փառք»ի համար, և արդէն անոնք որ փառաւորուելու նպատակաւ չեն գրուած, չեն հրատարակուած, անկարելի է որ չի վարձատրուին։ Ուստի մտաւորական զարգացումը ու բարոյական եւ նիւթական բարիքը միայն սեւեռակէտ ունեցող գրական կեանք մը պէտք է, մանաւանդ թէ բոլոր դասակարգերը ընթերցանութեան խթող, դրդող միջոց մը պէտք է ըլլայ ան՝ գրականութիւնը։ Ընթերցանութիւնը՝ Եւրոպայի մանաւանդ Ամերիկայի մէջ մեծ ու անքաղդատելի կարեւորութիւն մը ստացած է. ամէն սեռ իրեն նիւթական սնունդին չափ անհրաժեշտ կը նկատէ ընթերցանութիւնը, մտաւոր զբաղումը. ա՛ն որքան ֆիզիքական կազդուրումի, արհեստագիտական ու գեղարուեստական զարգացումի՝ նոյնքան բարոյական կորովի մարդանք մը կ'ընծայէ, և այս միակ նպատակաւ չէ՞ որ ստեղծուած է մամուլը և անոր կարեւորութիւնը՝ այս նպատակի իրագործումին մէջ չի՞ կայանար։

Ե. ԳԷՈՐԳԵԱՆ

(*) Այս առթիւ չա՞րժեր նաեւ յիշատակել թէ ո՛ւր մնաց և ի՛նչ եղաւ Ազգ. Հիւանդանոցի մէջ ապաքինումի ընթացքի մէջ գտնուող հիւանդներու թեթեւ ու հաճելի ժամանց մը, մտազբաղում մը հայթայթելու համար առաջադրուած ընթերցատունը, որուն համար ղանազաններէ այս նպատակաւ այնքան գրենական նուէրներ ալ եղան։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿ
Կ. ՊՈԼՍՈՅ

(1905 Յունիս 03 Հինգշաբթի)

ՑՈՐԵՆ

Հերմակ Առաջին օխան		39 1/2-40	փարա
» երկրորդ	»	38 1/2-39	»
Մախրիճ	»	35-37	»
Ջավտարը	»	32-33	»
Սերթ առաջին, օխան		37 1/2	փր.
» միջին տեսակ		36 1/2-37	»

Այսօր ժամանեց 10 վակոն ցորեն Անատոլ։

ԱԼԻՒՐ

Տեղական քրքմ. Ա. պարկը		75	Ղ.
»	» Բ. »	73	»

ԹԻՖ

Օխան 18 փարա։

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ